

**Affärerna
går framåt
i Maskin**

Sidan 4–5

**Strategiska
försök ger
ny kunskap**

Sidan 8–9

**Jenny gör
plats för
Lantmännen**

Sidan 10

Groddden

Nr 5–6

December 2021

En medlemstidning
från Lantmännen

www.lantmannen.se

**Nya rapporten:
Goda chanser
för animalier**

Sidan 14–16

**Turbulent marknad
skakar om lantbruket**

Sidan 23

**Allt om
Medlem
2030**

BILAGA

Medlemsnyttans
många sidor

**Viken visar vägen
mot framtiden**

Sidan 12–13

Signerat

REDAKTION

Grodden, Lantmännen, 205 03 Malmö
Tel växel: 010-556 00 00
grodden@lantmannen.com

ANSVARIG UTGIVARE

Jesper Broberg
Tel: 010-556 01 04
Jesper.broberg@lantmannen.com

REDAKTÖR

Helena Holmkrantz
Tel: 010-556 06 43
helena.holmkrantz@lantmannen.com

LAYOUT

Jan Reinerstam, Pagarango

OMSLAGSBILD

Framtidsgården Viken satsar framåt.
Bild: Öyvind Lund

UPPLAGA

Grodden är Lantmännenkoncernens informationstidning till ägarna. Lantmännens medlemmar (ägare) får tidningen som medlemsförmån. Upplagan är cirka 32 000 exemplar. Tidningen utkommer med 6 nummer per år. Tryckeri: V-Tab i Landvetter

DISTRIBUTION

Tidningen distribueras som posttidning B till ägarna. Den distribueras även internt inom Lantmännen.

ADRESSÄNDRING

Medlemmar: Meddela kundregistret.
Tel 010-556 00 00
cf.ssc.kundregister@lantmannen.com
Övriga: Kontakta redaktören

ANNONSBOKNING

Mediavalet
Kontaktperson: David Martinez-Lundström
E-post: david@mediavalet.se
Tel: +46 735 699 350

ANNONSMATERIAL

Tekniska upplysningar: Annonser ska levereras till Mediavalet som tryckfärdiga pdf-filer, bilder i 300 dpi. E-post: david@mediavalet.se

ANNONSFORMAT (i mm) och priser

Format	Mått (mm)	Pris
1/1 sida (satsyta)	225x320	18 500:-
1/1 sida (utfallande*)	250x350	18 500:-
1/1 sida (sista sidan*)	250x300	20 500:-
1/2 sida (stående)	106x320	10 500:-
1/2 sida (liggande)	225x155	10 500:-
1/4 sida (stående)	106x155	5 600:-
1/4 sida (liggande)	225x74	5 600:-
1/8 sida (stående)	49x155	3 100:-
1/8 sida (liggande)	106x75	3 100:-

*+3 mm skärsmån vid utfallande

Moms tillkommer på samtliga priser.

Priserna ovan baseras på färdigt material, enligt tekniska upplysningar. Övrigt arbete debiteras.

PRELIMINÄR UTGIVNING 2022

(med reservation för ändringar)

Nr	Utgivning	Materialdeadline
1	17/2	25/1

Lantmännen

Lantmännen är ett lantbrukskooperativ och norra Europas ledande aktör inom lantbruk, maskin, bioenergi och livsmedel. Vi ägs av 19 000 svenska lantbrukare, har 10 000 anställda, har verksamheter i ett 20-tal länder och omsätter 45 miljarder SEK på årsbasis. Med basen i spannmål förädlar vi åkermarkens resurser för ett livskraftigt lantbruk. Några av våra mest kända varumärken inom livsmedel är AXA, Bonjour, Kungsörnen, GoGreen, Gooh, FINN CRISP, Korvbrödsbagarn och Hatting. Vårt företag är grundat på kunskap och värderingar som har funnits i generationer hos våra ägare. Genom forskning, utveckling och verksamhet i hela värdekedjan tar vi tillsammans ansvar från jord till bord. Läs gärna mer på www.lantmannen.se.

Stabilitet på en osäker marknad

Att lantbruk, råvarupriser och insatsvaror är en verkligt internationell verksamhet har vi fått flera bevis på under den senaste tiden. Vi ser idag betydande prisökningar genom hela värdekedjan till följd av omvärldsfaktorer som försvårad logistik samt energi- och komponentbrist. En av de marknader som påverkats allra mest är gödningsmarknaden där händelser i både Ryssland, Kina och Indien och kraftigt stigande energipriser direkt påverkar priset och tillgången för dig som lantbrukare.

Skörden i Sverige blev storleksmässigt lägre än femårsnittet 2021, om man undantar torråret 2018, men även globalt är skördarna mindre vilket lett till ökande spannmålspriser. Men det är som sagt inte bara spannmålspriset som har stigit kraftigt, också olika produktions- och distributionskritiska insatsvaror för lantbruket såsom gödning, el, drivmedel och transporter har de senaste månaderna blivit betydligt dyrare. Dessutom innebär det högre spannmålspriset och andra insatsvaror även en press uppåt på foderpriserna för er som är animalieproducenter.

Jag är väl medveten om att ni som medlemmar och lantbrukare, tillsammans med hela det svenska jordbruket, just nu pressas hårt av dom stigande priserna på insatsvaror. I ett första skede handlar det givetvis om att klara sig genom den här perioden, men vi måste tänka längre än så, i grunden handlar det om att vi över tid måste skapa förutsättningar för lönsamma och konkurrenskraftiga svenska lantbruksföretag. De ökade kostnaderna måste spridas genom hela livsmedelsvärdekedjan ända fram till butikshyllan för att vi fortsatt ska kunna säkra det svenska lantbruket och livsmedelsförsörjningen. Kanske var det några som förvånades över Lantmännens utspel om högre livsmedelspriser, men med vår bas i det svenska lantbruket och med er som ägare är det viktigt att agera. Att Lantmännen dessutom har en stor internationell verksamhet stärker vår argumentation. Vi är väl insatta i förutsättningarna även utanför Sverige.

Summerar man erfarenheterna från höstens prisrace, torkåret och pandemin så inser man allt tydligare vikten en trygg livsmedelsförsörjning och ökad självförsörjning på livsmedel i Sverige. Det svenska samhället har under en lång tid allt för lite fokuserat på betydelsen av att utveckla det svenska jordbruket. Samtidigt tar Lantmännen en allt tydligare ledarskapsroll i utvecklingen av svenskt lantbruk och av livsmedelssektorn.

För att bidra till vårt uppdrag mot er som medlemmar och ägare fortsätter vi satsningarna på att stärka Lantmännens position i spannmålsvärdekedjan, både nationellt och internationellt. Satsningarna i Hargshamn och Hammenhög känner ni väl till, men ser man till förädlingsledet är investeringarna i glutenproduktion i Norrköping och värmeförädlad havre i Kimstad långsiktigt verkligt betydelsefulla ur ett medlemsperspektiv. Och framtida satsningar på gröna proteiner ger nya möjligheter.

Efter en period med lägre investeringar har vi under 2021 ökat investeringstakten ordentligt – under andra tertiet beslutades bland annat om att investera i ett nytt automatiserat fryslager i Örebro samt en ny produktionslinje för lokala och hållbara bageriprodukter i Finland. I takt med att vi kommer närmare en mer normal situation, trots alarmerande siffror på smittspridningen i Europa, börjar trots allt ekonomin ta bättre fart och Lantmännen ska ta tillvara på de möjligheter som finns. Våra affärer är väl förberedda: inom

Stabilitet och långsiktighet har givit möjligheter att både kunna och våga satsa på utveckling och tillväxt för framtiden.

ett antal områden märks redan en försiktigt ökad tillväxt, och övriga verksamheter står redo att växla upp. Sammanfattningsvis är Lantmännen mycket väl positionerat inom alla affärsområden och vi ser framför oss stora möjligheter till nystart i ett helt nytt affärslandskap!

Vårt arbete med att skapa förutsättningarna för ett växande och klimatnetutralt jordbruk 2050 har fortsatt med lanseringen av den andra rapporten om Framtidens Jordbruk, som den här gången fokuserade på svensk mjölk- och nötköttproduktion. Rapporten beskriver fokusområden och potentialer för att minska klimatpåverkan, samtidigt som man kan öka produktiviteten och gynna den biologiska mångfalden. Svensk mjölk- och nötköttproduktion är redan idag bland de mest hållbara i världen, men rapporten visar att det finns möjligheter att komma ännu längre och nå Parisavtalets målsättningar.

Som företag tar vi ansvar i frågor om klimat och hållbarhet – och här vill Lantmännen visa ledarskap. Ett konkret exempel är lanseringen av Framtidsgården Viken, där vi bedriver en framgångsrik och hållbar mjölkproduktion. Jag hade förmånen att vara på plats vid lanseringen och installationen av robotar i slutet av november. Nu ser vi framför oss möjligheten att ytterligare bidra till kunskap och utveckling av den svenska mjölkproduktionen!

När du läser den här ledaren är det bara några dagar kvar till jul och snart lämnar vi 2021 för att möta ett nytt och spännande 2022! De senaste åren har varit utmanande, men med gemensamma krafter har medlemmar och medarbetare i Lantmännen ytterligare stärkt företaget. Stabilitet och långsiktighet har givit möjligheter att både kunna och våga satsa på utveckling och tillväxt för framtiden. Jag ser fram emot att fortsätta arbetet med att skapa ett framgångsrikt Lantmännen och ett svenskt lantbruk i världsklass!

God Jul och Gott Nytt år!

Per Olof Nyman

Vd och koncernchef

Nytt förvärv ökar bredden i Finland

Lantmännen har tecknat avtal om att förvärva den finska koncernen Myllyn Paras, ett livsmedelsföretag med kvarnverksamhet, produktion av frukost- och pastaprodukter, samt bageri inriktat på frysta produkter.

Myllyn Paras har förädling av spannmål som sin kärnverksamhet. Varumärket Myllyn Paras är välkänt i Finland med en rad väletablerade produkter som mjöl, flingor, gryn, ris och pasta. Företaget bedriver kvarnverksamhet, producerar frukost- och pastaprodukter samt har ett bageri för frysta bagerivaror. Myllyn Paras levererar främst till den finska dagligvaruhandeln och food-service marknaden. År 2020

uppgick nettoomsättningen till cirka 60 miljoner euro och företaget sysselsätter cirka 110 personer. Bolaget ägs för närvarande av Sponsor Capital.

Förvärvet innebär att Lantmännen utökar sin närvaro i Finland och är ännu ett steg på vägen mot en bredare position i landet. Tillsammans har Lantmännen och Myllyn Paras verksamhet som täcker hela värdekedjan för spannmålsbaserade livsmedelsprodukter

i Finland, vilket möjliggör långsiktig innovation och ett erbjudande som sträcker sig hela vägen från jord till bord.

– Detta förvärv ligger helt i linje med vår strategiska ambition om att bredda oss och växa i norra Europa. Kvarn- och bageriverksamhet är en del av Lantmännens kärnverksamhet globalt, och kompletterar således våra nuvarande affärer i Finland på ett utmärkt sätt, säger Lantmännens vd och koncernchef Per Olof Nyman.

– Förvärvet kommer ytterligare att förbättra vår förmåga att möta våra kunder och konsumenters behov. Vi är två

företag som vilar på samma grund: omfattande erfarenhet och kompetens i utvecklandet av spannmålsbaserade livsmedel av hög kvalitet kombinerat med engagerade och kompetenta medarbetare, vilket båda utgör viktiga framgångsfaktorer när vi nu förenar våra krafter och går samman, säger Myllyn Paras vd Miska Kuusela.

Affären inväntar godkännande från det finska Konkurrens- och konsumentverket (KKV).

Till dess att affären godkänns fortsätter Lantmännen och Myllyn Paras att agera som separata företag.

Kundförsäkran krävs vid köp av gödning

Från den 1 februari 2021 gäller nya EU-regler som avser att förhindra terrorism med hemgjorda sprängämnen. MSB, Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap, har därför infört ett krav på kontroll vid köp av vissa gödselmedel.

Reglerna innebär en restriktion i försäljningen av ämnen som kan användas för att tillverka sprängämnen. I Lantmännens sortiment finns flertalet gödselmedel som innehåller mer än 16 procent kväve från ammoniumnitrat och som därmed omfattas av restriktionen. Lantmännen, som försäljare av dessa gödningsprodukter, är ålagda att kontrollera att köparen aningen är någon som behöver använda produkten i sin yrkesmässiga verksamhet eller

är ett företag som i sin tur tillhandahåller produkten på marknaden. Om köparen uppfyller något av kraven är Lantmännen vidare ålagda att kontrollera och dokumentera företaget, dess verksamhet och användning av produkten.

För att uppfylla lagstiftningen krävs att kunden, innan köp av ovan nämnda gödselmedel, fyllt i och signerat en kundförsäkran där man intygar att man ska använda produkten för det den är avsedd för. Med start i början av nästa

BILD: KRISTOFER VAMLING/HK BILD&TEXT

år kommer det krävas en digital signering innan order kan läggas.

Länken till signeringen nås via LM² och kommer också att skickas via mejl eller sms. Lantmännen rekommenderar alla att fylla i denna omgående

vid mottagande för att undvika fördröjande administration när en gödningsbeställning ska ske.

Mer information om de nya reglerna finns att läsa på MSB.se och i LM².

Aktuell ekonomisk information

Missa inte att läsa ditt årsbesked

I slutet av januari får du som medlem ditt årsbesked för 2021 i brevlådan. Årsbeskedet finns då samtidigt även att läsa digitalt via LM² Ekonomi.

Årsbeskedet är en ekonomisk sammanfattning av dina affärer med Lantmännen under det gångna året.

Under punkten Omsättningsvärde redovisas din handel under 2021. Under rubrikerna Återbäring, Efterlikvid, Insatsutdelning och Insats-emission hittar du din del av Lantmännens utdelning. Utdelningen gick in på ditt konto i våras efter föreningsstämmans beslut i maj.

Meddela frivillig insatsamortering

Som medlem kan du frivilligt låta mer än hälften av efterlikvid, återbäring och insatsutdelning gå till insatsamortering. Detta måste då meddelas Lantmännen senast 31 mars. Beställ blankett och få mer information från avdelningen för Ägarrelationer.

Fyllnadsinbetalning under våren

Medlemmar som inte uppfyller grundinsatsen eller sin beräknade insatsskyldighet kan göra detta genom konstant inbetalning. Inbetalning kan göras från januari fram till 30 juni.

Beställ blankett och få mer information från avdelningen för Ägarrelationer.

Avdelningen för Ägarrelationer når du på telefon 010-556 32 20

Handel med emissionsinsatser

Orderperiod Nr	Antal köp styck	Antal sälj styck	Transaktionspris procent	Omsatt volym styck
2021				
4	32	116	131	7 279 631
5	27	91	135	5 447 252
6	17	34	135	2 647 411
7	33	110	135	6 118 858
8	27	83	135	4 515 763
9	27	96	136	5 134 269

Kompletterande information, handelsperioder, handelsregler och orderblankett för köp/sälj finns på Lantmännens hemsida lantmannen.se/emissionshandel

Kontoöversikt och gällande räntesatser

Lantmännen Lantbruk/ Maskin SE	Aktuella räntesatser 1 december 2021
Kundreskontra	
Fakturor, dröjsmålsränta	efter förfallodag 11,80 %
Kundreskontra	
Finansieringstjänst	efter förfallodag 5,45 %
	efter nytt förfalldatum 11,80 %
Avräkningskonto fr o m 5 juni	tillgodo 0,00 %
Avräkningskonto	skuld 1,80 %
Avräkningskonto	spannmålsförskott 1,80 %
Avräkningar, disponibelt	endast medlemmar 0,60 %
Sparmedel	endast medlemmar 0,60 %

Har du frågor om dina konton eller sparmedel? Kontakta cf.ssc.kassatjanst@lantmannen.com

Stadigt framåt för Lantmännen Maskin

Ingen revolution, men väl en stadigt framåtskridande evolution är det som pågår på Lantmännen Maskin om vi får tro vd Leif Thorwaldsson. Han har snart varit på plats två år och trots alla hinder som brist på komponenter, svårigheter med leveranser och inte minst den allomfattande pandemin, har hjulen i bolaget börjat snurra riktigt bra.

När Grodden gjorde en längre intervju med Leif Thorwaldsson i början av 2020 hade han nyligen tillträtt sin vd-post

och hade inte riktigt stakat ut vägen framåt. Men han pekade ändå på en rad områden som behövde genomlysning – verkstäderna, leverantörerna, organisationen, IT-systemet med mera. Sen kom Covid-19 och ställde allt på huvudet. Försäljningen tvärdök när alla avaktade och stora delar av landet stod stilla. Efter hand vände det tillbaka. Lantbruket är trots allt en av de branscher som verkligen behövs i kristider och då behövs också maskiner. Men i spåren av pandemin genomlever nu hela fordonsbranschen, från tillverkning av personbilar till tunga arbetsfordon, en brist på komponenter, exempelvis halvledare vilket det talats mycket om i media på senare tid. Så även om försäljningen ökat igen finns nya utmaningar som svårigheten att leverera det man sålt eftersom produktionen halkat efter.

Vi träffas igen på Leifs synnerligen spartanska kontor på Bjurögatan i Malmö hamn ett och ett halvt år senare och konstaterar att hjulen verkligen inte stått stilla på Lantmännen Maskin. Trots alla hinder på vägen ser det ut som ekonomin för Lantmännen Maskin är på väg att vända uppåt. Leif beskriver systematiskt område för område.

Försäljningen av nya maskiner

– Vi säljer mycket, men har tidvis svårt att leverera på grund av den bristsituation som finns i hela branschen.

Han konstaterar att det är svårt att bedöma marknaden eftersom leveranserna sker så ryckigt just nu.

– Ingen vet egentligen hur marknaden ser ut på grund av leveransproblemen. Men vi bedömer att våra marknadsandelar på traktorer, både vad gäller Fendt och Valtra, har gått upp.

Även tröskaffären ser ljusare ut nu efter en tuff start när Fendtröskorna började komma ut på marknaden, men visade sig ha en hel del barnsjukdomar.

– Fendtröskorna är egentligen ett fantastiskt exempel på tysk ingenjörskonst och ligger en generation före konkurrenterna. Barnsjukdomar var ett stort problem i början för oss. Vi tog så klart upp situationen med AGCO Europa och betonade att vi inte bryr oss om hur det gått till – men problemen måste lösas. Nu är maskinerna genomgångna och uppgraderade och alla tröskor har varit ute den här skörden.

Omorganisation

Lantmännen Maskin har ändrat sin struktur, gått från tio regioner av olika storlekar till fem lika stora regioner. Ansvar för försäljning och verkstad har delats upp och har numera en regionchef för varje område.

– Delningen gör att det är lättare att koncentrera sig på sitt specialgebiet och balansen mellan regioncheferna blir mycket bättre. Där är en del kvar att förbättra i strukturen, men jag tycker att vi har fått bra utväxling på insatserna så här långt. Inte minst är jag nöjd med att vi lyckats få in så bra folk på ledande befattningar.

Verkstäderna

Verkstäderna har fått en del kritik framför allt för sättet att fakturera. Det är en av de delar som tagits upp i förbättringsarbetet.

– I projektet Lönsam verkstad mäter vi och följer upp vårt arbete hela tiden. Det har gett resultat och vi har gått från 24 miljoner back till en svart nolla. Där finns mer att göra, men det är en bra bit på väg. Våra verkstäder har så många duktiga anställda, men vi har behövt se över den administrativa processen överlag och har tagit några verkstäder i taget. Vi finns ju på över 50 platser så det tar sin lilla tid.

En utmaning som Leif pratade om i januari 2020 var bristen på utbildade mekaniker. Det är fortfarande ett påtagligt problem inte bara för Maskin utan för hela branschen.

– Vi får en hel del elever från skolorna och har bra kontakter med de flesta maskinutbildningarna. Men det vi framför allt lägger ner arbete på är att

Leif Thorwaldsson, vd Lantmännen Maskin.

behålla de mekaniker vi har. Genom att ha ordning och reda, säkerhet på jobbet och bra villkor kan vi inte bara locka nya, utan också behålla våra anställda i längden.

IT-systemet

IT-skulden, ett föråldrat system som är svårt att ersätta, var ett annat område som Leif lyfte 2020 och problemet finns fortfarande på agendan

– Det här kämpigt, kostar både pengar, kraft och tid. Föråldrade IT-system är alla företagsledares mardröm, men det är något man bara måste ta itu med. Kan bara säga att vi arbetar på det dagligen.

Leverantörerna

Det som skapat mest rubriker det senaste året hänger samman med en översyn av leverantörerna. Det har in-

Ingen vet egentligen hur marknaden ser ut på grund av leveransproblemen. Men vi bedömer att våra marknadsandelar på traktorer, både vad gäller Fendt och Valtra, har gått upp.

neburit att en del kända leverantörer försvunnit och nya kommit till i Maskins erbjudande. Det mest omdebatterade har varit uppsägningen av avtalet med den svenska vagnsleverantören Metsjö till förmån för en belgisk leverantör, Joskin.

– Vi har utvärderat alla våra leverantörer utifrån parametrar som kvalitet, reklamationer, ledtider, betalningsvillkor med mera. Vår bedömning är att Metsjö är mycket duktiga entreprenörer med lång tradition, men de håller inte måttet när det gäller kvalitet och reservdelar. Vi har fått lägga ner oerhört mycket arbete på produkter som levererats från Metsjö och reklamerats av våra kunder.

Strategi framåt

Leif tror mycket på den nya leverantören, Joskin, som han ser som en mo-

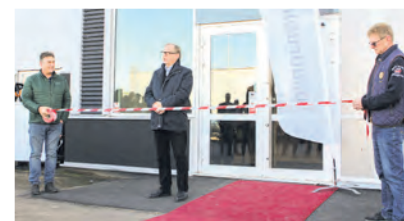
dern maskinproducent med kvalitet och innovation genom hela ledet. "Konkurrenskraftiga produkter, ett mycket stort sortiment och hög kvalitet", säger han. Men protesterna har inte låtit vänta på sig. Framför allt har det varit upprörda stämmor på östra sidan av landet, där man ser Metsjö som "sin" lokala leverantör.

– Jag har fått förklara situationen på flera medlemsmöten. Lantmännen Maskin har ju ett uppdrag från medlemmarna via styrelsen att se till att vår verksamhet går ihop ekonomiskt. Det är vad som ligger bakom alla våra val – den bästa lösningen, den bästa leverantören för medlemmarnas skull. När de väl testat Joskins produkter och sett hur bra de är, lättkörda och säkra, då tror jag att protesterna kommer att tystna. Det kommer att bli jättebra.

Han ser optimistiskt på framtiden för Lantmännen Maskin. De områden man började gå igenom 2020 finns fortfarande i planen. Vissa områden är redan mycket bra, reservdelar och centralagret till exempel – fantastiskt bra, säger Leif. Men det går alltid att bli ännu lite bättre. Det är vägen framåt:

– Vi ska bli bättre på alla de områden vi arbetar med. Man ska inte göra för mycket tvära kast i strategin. Jag ser strategin som en tidslinje och nu ska vi helt enkelt fortsätta vår översyn. Och vi ska fortsätta flytta fram våra positioner. Jag brukar säga att vi är på väg att ta tillbaka vår rättmätiga plats i Maskinsverige. Det är lite känsligt, en del vill hävda att vi aldrig lämnat den platsen. Men jag tycker vi kan fylla upp den positionen bättre och dit är vi nu på väg!

Text: Helena Holmkrantz

Invigning av ny maskinanläggning i Karlstad

Värmland har fått ett nytt centrum för lantbruksmaskiner. I llanda i Karlstad invigde Lantmännen Maskin en ny anläggning i början av november.

– Det har varit stora förändringar i Värmland under en längre tid, men nu har vi en fin anläggning med stort nätverk av flertal servicepunkter för att komma närmare kunden, sade vd Leif Thorwaldsson under invigningen.

Anläggningen i Karlstad blir lite av spindeln i nätet med reservdelslager och butik. Runtom i Värmland har Maskin dessutom samarbeten med bland annat bensinstationer och lokala lantbrukare för att nå ut till alla. Dessutom finns mekaniker utplacerade i såväl Arvika, Torsby och Åmotsfors samt vid en servicepunkt i Säffle.

– Värmland är ett strategiskt viktigt område för oss inom Lantmännen Maskin – här hittar vi kunder inom animalie, skogsnäringen samt spannmålsproduktion, säger Agneta Rudin, chef Marknad & Försäljning på Lantmännen Maskin.

<p>Sista minuten julklapparna finns här!</p>	<p>RYOBI</p> <p>Ryobi RDD18X-0 HP 18v Borrskruvdragare 1276:- Rek. ca-pris 1279:-</p>	<p>POLYVER SWEDEN.</p> <p>Ny!</p> <p>Polyver Classic Winter Black Stövel 959:-</p>	<p>Genzo ORIGINAL</p> <p>Värmehandskar Arctic 716:-</p>	<p>Genzo ORIGINAL</p> <p>Värmeväst Arctic Original 6000 mAh Herr och Dam 1196:-</p>
	<p>Husqvarna</p> <p>Inkl. första förband Värde 76:-</p> <p>Röjsåg 545RXT Autotune™ Anpassad för tuffa förhållanden. Med X-Torq® motor, AutoTune™ och enkel start. Levereras med Balance XT™ sele. 5912:- Rek. ca-pris 7992:-</p>	<p>STIHL</p> <p>Inkl. kedjeslip Värde 716:-</p> <p>Motorsåg MS 251 Stark och kompakt motorsåg från Stihl med 20% lägre bränsleförbrukning och 50% lägre utsläpp. Perfekt för villaägaren! 3756:- Rek. ca-pris 4952:-</p>	<p>Husqvarna</p> <p>Inkl. kedjeslip Värde 716:-</p> <p>Motorsåg 445e II Stark allroundsåg med X-TORQ® motor för mindre bränsleförbrukning & avgaser. Smart Start® för enkel start. 3336:- Rek. ca-pris 4792:-</p>	<p>AL-KO</p> <p>Inkl. motorolja Värde 119:-</p> <p>Snowline 620 E II Snöslunga Snöslunga Al-ko Snowline för hemmabruk! Idealisk för snöskottning av medelstora ytor. Med 5 växlar fram och 2 bak. Kastar upp till 15m. Med 230V elstart. 6391:- Rek. ca-pris 8720:-</p>

Öppettider i butiken:
Måndag-fredag: 9-18 · Lördag: 9-13 · Dygnet runt på webben!

Alla priser är exklusive moms. Vi reserverar oss för tryckfel, slutförsäljning och eventuella prisjusteringar. Gäller så långt lagret räcker. Eventuell fraktkostnad tillkommer. Se resten av vårt breda sortiment på www.hylte-lantman.com

0345-400 00
www.hylte-lantman.com
Hantverksgatan 15, 314 34 HYLTEBRUK

Prisjakt 4.8 - Trustpilot 4.8 - Pricerunner 4.9

BILD: HELENA HOLMKRANTZ

Stor satsning på

Lantmännen genomför just nu en betydande satsning för att utveckla svensk växtförädling genom den absolut senaste tekniken. Målet är mer robusta sorter som är friskare och klarar framtida utmaningar som till exempel torka, samtidigt som avkastningen har möjlighet att stiga rejält.

Framtidens växtförädling

Det byggs och investeras i Svalöv. Under sommaren revs tre befintliga växthus för att göra plats för nya byggnader och

just nu pågår arbetet med att färdigställa nio odlingskammare – en viktig pusselbit för framtidens växtförädling. I odlingskammarna skapar man en noggrant kontrollerad miljö som ger möjlighet till flera odlingsår per år och på så sätt kan man snabbare komma från korsning till ny sort, så kallad speed-breeding. Samtidigt moderniserar laboratoriet med den senaste tekniken inom DNAsekvensering, robotar och nya datorservrar för tunga applikationer.

Snabbare förädling

Det nya sättet att förädla bygger alltså på två olika tekniker: genomisk selektion samt speed-breeding. Kortfattat innebär genomisk selektion att man använder information från en grödas arvsmassa för att få kunskap om dess egenskaper, det kan vara allt från avkastning till sjukdomsresistens eller kvalitetsegenskaper. På det viset kan man göra urval på ett mycket tidigt stadium i förädlingsprocessen. Genom speed-breeding kan man sedan odla upp till sex generationer per år för vårgrödor i klimatkamrarna, vilket i växthus eller på fält skulle ta flera år. I kombination kan dessa metoder göra att man får betydligt snabbare genetiska framsteg än med traditionell förädling. Bättre sorter snabbare, helt enkelt.

Genomisk selektion gör det möjligt att göra urval redan ett till två år efter korsning, i stället för efter 5-6 år med traditionella metoder. Genom den kontrollerade miljön i odlingskammarna, tempe-

ratur, dygnslängd, luftfuktighet med mera, kan man sedan öka antalet generationer per år från en eller två till teoretiskt 3-6, vilket ytterligare höjer tempot i växtförädlingen. Uppskattningar visar att det med dessa metoder är möjligt att öka det genetiska framsteg i växtförädlingen med en faktor 7-10.

Spannmål, vall och baljväxter

De grödor som ligger tidigast i planen är havre, vårvete, höstvete och korn, samt timotej och rödklöver. Även de nya programmen för åkerböna och ärtor finns med i planeringen. Men eftersom man arbetar med levande material och avancerad teknik så handlar det hela tiden om att dra nytta av de erfarenheter man samlar på sig.

Beräkningar visar att förädlingsframstegen kan ge betydande avkastningsökningar som på sikt har förutsättningar att öka intäkterna i lantbruket med åtskilliga miljarder. En högre avkastning stärker lantbruket och livsmedelsproduktionen, och kan förädlingsframstegen även bidra till minskad användning av växtskydds-

Alf Ceplitis, gruppchef och teknologiansvarig på Lantmännens växtförädlingsavdelning.

Annette Olesen, växtförädlingschef på Lantmännen:

medel och kanske även av gödsel ger det alla förutsättningar för ökad produktivitet kombinerad med en än mer hållbar produktion. Satsningen ligger helt i linje med Lantmännens arbete med Framtidens Jordbruk, där forskning inom till exempel växtförädling är viktigt för att nå målen.

– Satsningen i Svalöv är unik i sitt slag och ger oss möjlighet att ta stora kliv framåt. Vi ligger väldigt långt framme redan i dag, men med den här investeringen befäster vi vår position som ett avancerat växtförädlingsföretag säger Alf Ceplitis, gruppchef och technology manager på Lantmännens växtförädlingsavdelning.

– I den här typen av forskningsintensiv verksamhet krävs det spetskompetens och vi har tack vare de stora satsningarna kunnat rekrytera riktigt duktiga personer till oss.

Drivkrafter

På frågan om varför det är viktigt med växtförädling i Sverige kommer svaren utan tvekan:

– I Sverige driver vi jordbruk och

växtodling under ganska speciella förutsättningar. Kalla vintrar, en kort odlingsårssäsong och intensivt dagsljus under sommarperioden kräver sorter anpassade till nordiska förhållanden. Marknaden är relativt liten, men vi har alla förutsättningar att bedriva odling med hög produktivitet kombinerat med stort fokus på hållbarhet, säger Alf och får medhåll av Annette Olesen, växtförädlingschef på Lantmännen:

– De egenskaper som växtförädlingen kan förstärka är robustare sorter som klarar torka och värme, en annan viktig egenskap är friska sorter och när det kombineras med en högre avkastning ger det naturligtvis fantastiska möjligheter. Dessutom finns möjligheter att på sikt utveckla sorter med specifika egenskaper, till exempel etanolvete med extra höga stärkelsehalter eller spannmål med nya hälsofrämjande kvaliteter.

Avslutningsvis säger Annette att det finns ett stort värde i att just Lantmännen, som ägs av lantbrukare, satsar på växtförädling. Det yttersta målet är att kunna leverera bästa möjliga sortmaterial till svenskt lantbruk, något som också gynnar industrin och i slutändan konsumenten.

– Även om vi kan snabba på förädlingen så kommer växtförädling alltid att vara en långsiktig verksamhet och då är det en styrka att ha långsiktiga ägare. Samtidigt är jag stolt att vi genom vårt arbete kan bidra till Lantmännens uppdrag – att bidra till lönsamheten på medlemmarnas gårdar.

Under senare delen av våren kommer odlingskammarna att vara installerade och utrustningen i laboratoriet vara inkörd och testad. Då är det dags för den första sådden för framtidens grödor!

Text: Anna Carlström

Julklapps-TIPS

ÄKTA LÄDER
Skinn-förkläde
Art 5564
En storlek.

495:-

495:-

Jacka YUKON - Art 1852
En tunn jacka/kraftig skjorta med mjukt foder i långhårsfleece.
Färg: Marinblå, Grön, Vinröd. Herrstl. S-3XL.

MER klappar för pengarna!

99:-

Pilotmössa - Art 2433
Färg: Svart, Grön, Röd, Vit, Lila, Orange.
Stl. M=56-58, L=59-61. Vit, Svart, Lila även i stl. S=52-55.

10 FÖR 100:-

Hand- och tåvärmare
Praktisk engångsvärmare.
Handvärmare - Art 4410
Tåvärmare - Art 4411
14:-/par • 5 par 60:- • 10 par 100:-

795:-

Jaktunderställ 100% merinoull - Art 4106
Herrstl. S-3XL. • Damstl. 34/36-50/52.

Julklapps-TIPS

225:-

THERMOS LIGHT & COMPACT
Art 7612
Volym: 0,75L.

349:-

Jaktskjorta GRÖNLAND
Art 1317

Kvalitetsskjorta i kraftig ullblandning och detaljer i mockaimitation.
Herrstl. S-3XL.

Bredd och djup i Lantmännens strategiförsök

Att lyckas med växtodling är att lyckas med enskilda åtgärder i kombination med ett genomtänkt odlingssystem. Årets strategiförsök från Lantmännen visar på många intressanta resultat och bidrar med ny kunskap till odlarna.

Tidig försöksskörd av
helsäd på Bjertorp 2021.

Lantmännen bedriver fortlöpande ett omfattande forsknings- och utvecklingsarbete som matchar de förutsättningar

och utmaningar för svenskt lantbruk som gäller för tillfället. I dessa tider händer det mycket i lantbruket vilket kräver både bredd och djup för att erbjuda lantbrukarna ny värdefull kunskap.

Camilla Persson är växtodlingsrådgivare på Lantmännen och lite av spindeln i nätet för utvecklingsarbetet:

– Man kan se våra strategiförsök som ett långsiktigt förhållningssätt till varaktiga strategier. I det ligger samtidigt att vi vill utveckla svenskt lantbruk och verka för högre skördar, hållbarhet, miljö och klimat.

Bredden är imponerande. Under 2021 genomfördes försök med bland annat växtskyddsstrategier, odlingsteknik i nya sorter, bättre utnyttjande av vall, fosfor- och kvävestege i höstvet, gödsling i ekologisk odling samt avancerad drönarteknik. Till detta kan läggas Projekt Svalöv där vi nu har facit på hur det gick 2021.

Användbara strategier

Utvecklingsarbetet har sedan 2017 byggt på strategiförsök. Tidigare utnyttjade man befintlig försöksverksamhet, men fann att det inte alltid gav en helhetsbild över hur man ska odla.

– De flesta traditionella försöken var bara en- eller tvåfaktorförsök. I och för sig bra, men det gav oss inte det underlag vi önskade ge lantbrukarna för att ge en samlad rådgivning och har valt att i stället satsa på projekt som ger strategier. Och resultaten ska kunna gå att kopiera direkt på den enskilda gården, berättar Camilla.

Men 2021 var som bekant speciellt. Torkan och värmen i juli drabbade alla försöksplatserna för strategiförsök med växtskydd i höstvet. Det visar på svårigheten att tackla väderförutsättningar där torka sent på säsongen kan drabba potentialen negativt. Liksom Camilla betonar Niclas Sjöholm, Växtråd, värdet av att hitta fungerande hållbara strategier.

– Därför är försöken intressanta då de är uppbyggda i en intensitetsdel. Där ser vi hur produkter presterar i synergi med andra produkter i strategin. Att jämföra produkt A mot B i ett försök kanske inte säger hela sanningen, menar Niclas.

Högre intensitet med helsäd

Vi börjar 2021 års projekt med vall och studier i hur man kan få upp intensiteten och utnyttjandet i denna Sveriges största gröda. Bakgrunden till försöken är att alltsedan torråret 2018 har tidigt skördad höstsädd helsäd ökat i omfattning som man nu vill öka utnyttjandet av. Per-Anders Andersson, Växtline, är ansvarig för försöken och berättar:

– Tanken är att skörda en tidig relativt späd helsädesgröda, för att sedan etablera ytterligare en fodergröda med skörd samma år. I de klimatiskt gynnsamma delarna av landet kan det vara

Växtskydds försök i korn i Kölbäck.

Till vänster: Drönarfoto med vanlig kamera. Det syns tydligt vilka parceller som är tillväxtreglerade (mörkare) och vilka som inte är det.

Till höger: Drönarfoto tagen med en multispektral kamera: rött = jord (eller mycket dålig gröda), gult = gröda med medelhög fotosyntes, grönt = frodig gröda med god tillväxt. Det bilden visar är ett index och inte de ursprungliga multispektrala bilderna.

majs och i andra områden kan det vara en etablering av vall med eller utan helsäd som insåningsgröda.

Följande frågeställningar undersöks: Är det någon skillnad i avkastning och kvalitet vid användning av hybridråg och linjeråg till helsäd? Vilken avkastning och kvalitet erhålls för de olika höstsädeslagen vid olika skördetidpunkter?

Resultaten från 2021 visade att vid mycket tidig skörd, 15-25 maj, avkastade råg mer än övriga höstsädesgrödor medan skörd kring 1 juni avkastade rågvete lika med eller strax under råg. Det var ingen skillnad i avkastning eller kvalitet mellan linjeråg och hybridråg.

Energiinnehållet är viktigt och för att nå 11 MJ per kg ts i råg bör den skördas senast DC 49 (axets första agnar/borstspetsar just synliga). För samma kvalitet i höstkorn, rågvete och höstkorn gäller en lite senare skörd – senast DC 55 (halva axet framme).

Drönarbilder – bra komplement

Under 2021 dokumenterades strategiförsöken löpande med en drönare utrustad med en så kallad multispektral sensor. På ett finurligt sätt berättar bilderna som skapas av denna sensor hur aktiv tillväxten är i försöksparcellerna. Vid hög tillväxt absorberas mycket av solljuset i fotosyntesen. Om grödan i stället reflekterar solljuset är någonting fel. I dessa försök går det ofta att härleda det till svampangrepp, som ju sänker tillväxten och då ökar mängden reflekterat solljus. På så vis kan man se hur effektiv en svampbehandling har varit genom att titta på hur mycket solljus som grödan i parcellen absorberar. Finurligt!

– Det är minst sagt spännande att på detta sätt kunna få ta del av "facit" i förväg berättar Martin Holmberg, som arbetar på VäxtRåd och är engagerad i arbetet med utveckling av drönarteknik.

Kväve och svavel i ekologiskt

På ekosidan undersökte Anna Lindgren, Växtråd, en kvävestege och olika svavelgödselmedel i vårvete. Försöken utfördes på tre platser. Två av dessa – i Mellansverige – drabbades av blöt vår följt av torka, vilket medförde osäkra resultat.

– Försöket i Svalöv gav däremot väl-

digt fina och säkra resultat och vi såg en tydlig skördeökning i kvävestegen samt tendens till högre protein vid svavelgödsling om svavelgödselmedlet myllas innan sådd, berättar Anna.

Dessutom noterades att delad kvävegiva varken gav högre skörd eller högre protein.

Nya sorter i odlingstekniskt försök

Det är viktigt att nya sorter odlas optimalt utifrån deras unika sortegenskaper och där passar odlingstekniskt försök väldigt bra. Förhoppningen är att i höstvete till exempel se om någon sort klarar en sen såtidpunkt bättre än en annan eller om en sort gynnas av

att etableras något tätare än gängse rekommendationer. Denna typ av försök är årsmånskänsliga vilket innebär att försöken bör löpa under flera år.

– 2021 års försök visade bland annat att ju längre norrut vi kommer i landet, desto smalare såfönster hade vi där en sen såtidpunkt mer ofta än sällan gav en lägre skörd, även med modernare sorter berättar Erik Bertholtz, Växtråd.

Merskördar för fosfor i höstvete

Fosfor är "hett" och försöket i höstvete visade att det inte bara gav stora merskördar med fosforgödsling utan att även kvävegödslingen verkar spela roll. Troligtvis var det kvävebrist i mar-

ken efter den höga skörden 2019. Höstgödsling med NPK 10-11-22 gav både högst merskörd och bäst netto.

Nya rön i Projekt Svalöv

Slutligen det välkända precisionsodlingsprojektet Projekt Svalöv som startade 2020 med fortsättning i höstvete på Svalövsgården i Skåne. Projektet beskrivs utförligt i Grodden 4/2021.

– Trots mycket knepiga odlingsbetingelser hamnade precisionsodlingen på samma nivå som den konventionella. Vi har lärt oss mycket och är mycket nöjda med att projektet utvecklar odlingen, berättar Camilla Persson.

Hade inte juni/juli blivit så extremt torr hade det funnits potential i precisionsodlingsstrategin antagligen genom en större svampoeffekt och bättre utnyttjande av mikronäring och fosfor. Att precisionsodla är bland annat att styra insatserna utifrån förutsättningarna på fältet till exempel svampangrepp och växtnäring.

– Jag tror på idén att köra svamp utifrån tidigare CropSat-kartor och alla som har möjlighet borde variera fosfor, betonar Camilla

Det finns tankar och idéer om att fortsätta 2022 med en ny gröda. På Svalövsgården är driftsledare Carl-Fredrik Norling mycket engagerad i projektet:

– Jag är främst nöjd med proteinhöjningen och att fosfor hamnade med rätt mängd på rätt ställe på fältet och absolut kommer vi att fortsätta precisionsodla på Svalövsgården, betonar Carl-Fredrik.

Text: Hans Jonsson
Cumulus information

” Försöket i Svalöv gav väldigt fina och säkra resultat och vi såg en tydlig skördeökning i kvävestegen samt tendens till högre protein vid svavelgödsling om svavelgödselmedlet myllas innan sådd.

Anna Lindgren, Växtråd.

Niclas Sjöholm och Anna Lindgren.

Fotnot: Det kommer att tryckas en rapport för Lantmännens strategiförsök. Den kommer att finnas tillgänglig från den 22 december på LM² och även i tryckt form på säljkontoren. En del rapporter kommer även skickas ut till lantbrukare.

Jenny Bengtsson,
ledamot i koncernstyrelsen

”Lönsamt och hållbart är framtiden”

Jenny är uppvuxen i Lahlholm på ett mindre jordbruk med grisar och dikor. Hon kände tidigt att hon ville arbeta med

lantbruksdjur. Bara två veckor efter studenten fick hon sitt första jobb på en grisgård. Sedan dess har lantbruksdjuren funnits med i hennes liv. Hon utbildade sig så småningom till veterinär och träffade sin blivande sambo, Anders, under utbildningen i Uppsala. Efter examen visade det sig finnas veterinärjobb i Varberg och Falkenberg, varpå hon flyttade med till Anders hemtrakter.

– Vi bor nu på Anders morföräldrars gård med våra två barn. Här har vi kunnat pröva oss fram, gjort allt själva, testat både får och mjölkkrastjur, ökat odlingen efterhand. Och det har fungerat bra att jag har arbetat på Gård- och djurhälsan samtidigt.

Mitt i generationsskiftet

För närvarande har gården 60 dikor och ungefär 180 hektar odling, varav 100 hektar är arrende. Men familjen är på gång in i ett generationsskifte och det blir en stor förändring när det är klart. Med generationsskiftet kommer Jenny och hennes man att bli mjölkbönder och andelen odlad mark ökar till 300 hektar. Planen är att sälja av en del dikor och att ta över den personal som i dag är anställda på mjölkgården.

– Det blir många utmaningar. Samtidigt känner jag så klart att jag måste prioritera styrelsearbetet på Lantmännen.

När frågan om hon kunde tänka sig bli ledamot i koncernstyrelsen kom satt hon i Hallands distriktsstyrelse sedan sex år och var van att hantera medlemsfrågor på distriktsnivå. Dessutom hade hon suttit i Forskningsstiftelsens beredningsgrupp för lantbruks- och maskinfrågor. Hon hade god kunskap om Lantmännen, men steget till koncernstyrelsen var ändå stort och att ta steget mitt under en pandemi med allt vad det innebär av restriktioner är knepigt.

– Digitalt i all ära, men det är en helt annan sak att mötas i verkligheten. Nu har vi i alla fall haft två fysiska möten och det har gjort det betydligt lättare att komma in i arbetet.

Hållbar djurhållning

Hon har under hela sitt yrkesverkssamma liv haft fokus på djurhållning och det är kanske den kunskapen som är Jennys främsta bidrag i koncernstyrelsearbetet. Hon säger själv att hon brinner för att svenskt lantbruk ska vara välmående, med lönsamhet och konkurrenskraft, såväl odling som animalieproduktion. Men hon trycker samtidigt på vikten av att arbeta på ett

Gård med kor och odling utanför Vessigebro, familj med två barn i lågstadieåldern, halvtidsjobb och mer som veterinär, engagemang som förtroendevald. Jenny Bengtsson från halländska Höstena har ett fullspäckat schema. Men när koncernvalberedningen ringde i januari och frågade om hon kunde göra mer plats i sitt liv för Lantmännen som ledamot i koncernstyrelsen blev svaret:

– Jag får se till att göra plats!

Jenny är den senast invalda i koncernstyrelsen och med sina 37 år dessutom den yngsta ledamoten. Hennes hjärtefrågor är animalieproduktion och hållbarhet.

” Vi behöver lönsamma svenska bönder och en lönsam svensk livsmedelsindustri. Jag är optimist och tror att vi kan nå dit.

hållbart sätt. Hållbarhet nämligen också en av hennes hjärtefrågor. För ett par år sedan initierade Jenny tillsammans med en kollega i distriktsstyrelsen två ambitiösa seminarier om hållbarhet, med både interna och externa föreläsare. Då var det ett annorlunda initiativ och mötena blev lite av en snackis i distriktskretsar:

– När vi ordnade seminarierna var intresset rätt svårt både inom Lantmännen och i samhället i stort. Vi var imponerade av hållbarhetschefen Claes Johanssons arbete och ville att fler skulle få lyssna på honom. Nu är hållbarhetsfrågan på allas läppar, på en helt annan nivå. Den genomsyrar allt Lantmännen gör och vi har kommit en bra bit på väg. Lantmännen har kraften att göra mycket för klimatet och dessutom ta det ut till marknaden, säger Jenny hoppfullt.

– Det är kanske en naiv önskedröm, men jag skulle önska att svensken i gemen skulle vakna upp och inse att det här är livsviktigt. Jag hoppas att alla nu efter pandemin har insett fördelen med att vi har vår egen hållbara livsmedelsproduktion.

Hon menar att den inhemska livsmedelsförsörjningen på ett sätt är en moralisk fråga.

– Varför ska någon annan odla vår mat? Vi behöver lönsamma svenska bönder och en lönsam svensk livsmedelsindustri. Jag är optimist och tror att vi kan nå dit.

Riskspridning

Lika hoppfull är hon om Lantmännens framtid. De många verksamhetsbenen är en förutsättning för en lönsam framtid och den internationella verksamheten ser hon som en klok investering.

– Det fina med att ha många ben är riskspridningen, men också att vi får fler handlingsalternativ. Vi kan lyfta ut en affär som inte fungerar om vi måste. Vi behöver inte stå med mössan i hand om det blåser kallt runt någon verksamhet. Den internationella verksamheten är samtidigt en jättebra möjlighet. Det är ju därifrån en stor del av vår utdelning kommer.

Hur viktig är utdelningen för dig som medlem?

– De första åren när vi byggde upp vår gård hade inte utdelningen så stor betydelse. Men efter ett par år ser man vilket tillskott det faktiskt är. Men självklart är det alltid affären som är grunden, utdelningen är bonus.

Hur tycker du att Lantmännen fungerar i dag, för dig som lantbrukare?

– Det finns alltid saker som kan förbättras, men jag känner att mycket av förbättringsarbetet redan har påbörjats. Lantmännens resa de senaste 5–6 åren imponerar. Lantmännen Lantbruk är så klart det viktigaste för gårdarna. Det är ju skyltfönstret för resten av verksamheten och det är vad lantbrukaren ser i sitt dagliga arbete. Lantbruksaffären måste skötas bra och öppenhet är grundläggande. Jag vill ha bort misstroendet som gror i vissa kretsar. Det innebär inte att jag tycker att man ska full insyn i prislistora, men man ska kunna lita på varandra som affärspartners.

En fråga som varit i fokus under Medlem 2030 har varit det minskande antalet medlemmar och risken att det blir svårt att hitta förtroendevalda i framtiden. Jenny menar att det är något man behöver lägga både tid och kraft på.

– Vi behöver öka kännedomen hos lantbrukarna så att det inte blir så stort steg att bli förtroendevald. Vi behöver sänka trösklarna in i Lantmännen, bli synligare. Kanske synas i fler forum: seminarier, korta webinarier, poddar och liknande. Vi får inte heller tappa bort ambassadörerna, de behövs. Dessutom måste arbetet man lägger ner som förtroendevald kännas relevant. Det måste ge något tillbaka.

Att känna att man utvecklas av att engagera sig är en del, en annan är att få tiden att räkna till. Familjen, gården, det sociala och därtill resor och möten. Det är inte något lätt pussel att lägga.

– Man svär ofta i förväg över att tvingas vara borta flera dagar från familjen. Men när man väl är där ger arbetet och mötet med alla andra engagerade lantbrukare så mycket energi i gengäld. För mig har det bara blivit roligare att engagera mig för varje år. Sedan finns alltid stoltheten där, att Lantmännen ägs av svenska bönder.

Text och bild: Helena Holmkrantz

Slitdelskampanj 2021 2022

**Köp dina slitdelar senast den 30 januari
– betala inte förrän 28 februari 2022**

*Eller använd Agrolkortet Företag/Kredit
och skjut upp betalningen 3 månader*

Vi har ett komplett sortiment av slitdelar till Claas, Fendt, Väderstad, Kuhn, Överum, Kongskilde och JF samt slitdelar från Mølbro till din Kvernelandplog. Vi har även slitstål från Borox till snöplogar.

Prata med personalen på din lokala anläggning om försäsongspriser

För att utnyttja erbjudandet måste beställningen innehålla slitdelar till ett samlat värde av minst 5.000,-
Erbjudandet gäller vid ett köptillfälle under perioden 6/12 2021 – 30/1 2022. Vi reserverar oss för eventuella tryckfel.

   Följ oss på
sociala medier

Tel 0771-38 64 00 | www.lantmannenmaskin.se

 **Lantmännen
Maskin**

Förutsättningarna för långsiktigt hållbar svensk mjölkproduktion har aldrig varit bättre. I slutet av november invigdes den nya anläggningen med totalt sju mjölkningsrobotar på Lantmännens egen mjölk- och försöksgård utanför Falköping. Genom automation och digitaliserad, världsunik sensorteknik finns nu alla möjligheter till mer exakt och precis foderutveckling. Välkommen med till Framtidsgården Viken! *Text: Katarina Averås | Foto: Øyvind Lund*

Framtidsgården visar vägen

De senaste årens framgångar på Viken är resultatet av ett helhetstänk som går hand i hand med hållbar utveckling. Siktet är nu åter inställt på en genomsnittlig avkastning på 14 000 ECM; ett fullt rimligt mål enligt Lantmännens foderchef Kristina Gustavsson och Vikens driftchef Ulrika Nilsson.

Ett 40-tal personer har tackat ja till inbjudan och vill vara med när Vikens sju mjölkningsrobotar formellt invigs. Här finns representanter från både Lantmännens och samarbetspartnern DeLaval's företagsledningar samt gäster från bland andra SLU, LRF, Växa, Hus-hållningssällskapet och Falköpings Mejeri.

– Vi vill att Viken ska vara en mötesplats där alla aktörer som behöver samverka för framtidens mjölkproduktion kan träffas och även möta Lantmännens medlemmar, säger Kristina Gustafsson.

– Det här är en besöksgård, tillägger Ulrika Nilsson. Jag blir glad när jag möter en öppenhet och nyfikenhet kring hur vi arbetar här och vad som

Invigningsgästerna fick en demonstration och visning av funktionerna hos Framtidsgården Vikens nya anläggning med sju mjölkningsrobotar.

ligger bakom våra fina resultat. Allt vi gör ska i slutänden komma det svenska lantbruket till nytta. Det vi testar på Viken är i nästa steg verklighet ute på mjölkgårdarna.

Sju robotar

Investeringen i en anläggning med sju mjölkningsrobotar är i storleksordningen 15 miljoner kronor.

Cecilia Lindahl är ansvarig för försöksverksamheten på Viken. Efter invigningstal och officiell bandryckning visar och berättar hon om utvecklingsarbetet på plats nere i stallet.

– Foderutveckling innebär bland annat att vi bevakar vad som framkommer i forskningen på utfodringssidan, säger hon. Det är en utveckling som går oerhört snabbt. All denna kunskap samlar vi ihop, och gör egna bedömningar om vad som är relevant och skulle kunna fungera i Sverige.

– Vårt fokus är alltid lantbrukarens ekonomi, djurhälsa och hållbarhet, fortsätter Cecilia Lindahl och visar med handen ut över anläggningen.

En av de sju mjölkningsrobotarna är anpassad för att användas i foderförsöken. Hon beskriver att ett försök vanligtvis pågår under cirka tio veckor och hur urvalet av försökskor görs från Vikens bruksbesättning. För varje mjölkko samlas data genom att registrera hur de rör sig i stallet, hur ofta de går in i roboten för mjölkning, hur mycket de äter och vad de väljer.

– Vi har gjort framgångsrika försök länge här på Viken, men med den nya tekniken på plats får vi helt nya möjligheter till precision och exakthet i varje parameter. Det ger större noggrannhet och slutsatserna blir säkrare.

Det blir unika möjligheter att jämföra effekten av olika kraftfoder och tillskott, både när det gäller näringsmässig sam-

”Det vi
gör här kommer
direkt det svenska
lantbruket till
godo”

Cecilia Lindahl berättar för invigningsgästerna att en av de sju mjölkningsrobotarna är utformad och anpassad för att användas i foderförsöken.

” Vi vill att Viken ska vara en mötesplats där alla aktörer som behöver samverka för framtidens mjölkproduktion kan träffas och även möta Lantmännens medlemmar.

mansättning och skillnader i egenskaper som smak, pellets-kvalitet och teknisk tilldelning.

– I VMS-systemet kan vi lättare att följa produktionsrespons på olika foderstater i form av mjölkproduktion, mjölksammansättning, djurhälsopara-

meterar och hullförändringar, konstaterar Cecilia Lindahl.

Bland framtida idéer finns också tankar om att göra studier kopplade till gårdens styrning, ledning, arbetssätt och rutiner.

Framtidsgården Viken utanför Falköping har en bruksbesättning på 440 mjölkkor som hjälper till i utvecklingen av Lantmännens foder; fr v Kristina Gustafsson, foderchef, Cecilia Lindahl, produktutvecklare och ansvarig för försöksverksamheten, och Ulrika Nilsson, driftchef på Viken.

DeLaval VMS™ mjölkningssystem V300/V310

- Robotanläggningen på Framtidsgården Viken består av:
  - 4 DeLaval VMS™ V300
  - 3 DeLaval VMS™ V310 RePro™ (automatisk dräktighetsundersökning)
- Utrustade med DeLaval In-Sight™ sensorer som skannar av för snabb, smidig och noggrann mjölkning. Innebär bland annat att den mjölkar fler besvärliga kor som inte behöver slås ut.
- En robot är specialanpassad för utfodringsförsök. Fodertilldelningen sker genom noggrann vägning av alla foder till varje individ och alla foderrester samlas upp, vägs och registreras. Detta sker med en specialbyggd teknisk lösning för dosering och vägstyrda transportband. Den har även hullkamera och djurvåg för att kunna bedöma hur fodret påverkar kroppssammansättningen. Möjlighet att ge upp till fyra olika foder, inklusive flytande foder och tillskott.
- VMS™ V300/V310 har äkta fjärdedelsmjölkning med en mjölmätare som registrerar mjölmängden och tar av spenkoppen individuellt för varje juverfjerdedel.

Därigenom undviks felaktig avtagning och ofullständiga mjölkningar. Mjölkningen kan följas i realtid på en pekskärm där varje fjärdedel redovisas för sig med parametrar som förväntad mjölmängd, aktuell mjölmängd och mjölkflöde samt anpassade inställningar som till exempel mjölkningstillstånd för den aktuella kon.

- VMS™ V300/V310 kan även utrustas med celltalsräknare (OCC) för kontroll av juverhälsan och en utrustning för hullbedömning (BCS) för optimering av utfodringen.

- DeLaval RePro™ är en utrustning för automatisk dräktighetsundersökning och brunstkontroll. Den registrerar mängden av hormonet progesteron i mjölken och kan därigenom hitta fler brunster hos kor som kan vara svåra att upptäcka, till exempel så kallade tysta brunster. Den kan även hitta cyster och larmar vid tidig kastning. Genom fler lyckade semineringar och funna avvikelser i kons reproduktionscykel har man vid studier konstaterat en ökad livstidsavkastning på upp emot 20 procent. Detta bidrar till mer hållbar mjölkproduktion.

Förtroendefull samverkan för framtidens mjölkproduktion

– Det här är en stor dag för oss i Lantmännen och för våra medlemmar, konstaterar Lantmännens styrelseordförande Per Lindahl när han hälsar välkommen till invigningen av Framtidsgården Viken.

Han blickar ut över de inbjudna gästerna och säger att invigningen av Framtidsgården Viken har samlat Sveriges främsta expertis och kunskap när det gäller mjölkproduktion.

– Den investering vi har gjort på Viken är en framtidssatsning och skapar förutsättningar för en långsiktigt hållbar och klimatneutral mjölkproduktion i Sverige. Intresset för inhemsk produktion och svenska produkter ökar i såväl samhället som hos konsumenterna.

– Lantmännen vill bidra genom att fortsätta vara drivande när det gäller foderutveckling och produktionsförbättringar, i kombination med tydliga, ambitiösa hållbarhetsmål och god djurhälsa.

Framtidsgården Viken några kilometer öster om Falköpings tätort är en

mjölk- och försöksgård med en bruksbesättning på 440 mjölkkor och 420 kalvar och kvigor. De senaste årens satsningar inom foderproduktion och foderutveckling har resulterat i en genomsnittlig avkastning på över 13 000 kg ECM (energikorrigerad mjölk).

– Framgångsfaktorerna är som alltid bra foder, nytänkande foderstrategi och engagerade medarbetare. Viken spelar en stor roll för framtiden och den nya teknik som nu finns på plats ger ännu bättre förutsättningar. Den utveckling som sker här, utvecklar samtidigt svenska lantbruksföretag och svensk livsmedelsproduktion.

– Samarbetet med DeLaval känns därför helt rätt. Det är ett bolag som liksom Lantmännen har fokus på långsiktighet och utvecklar svenskt lantbruk. Vi vill fortsätta att ta nya steg på den resan, säger Per Lindahl innan han lämnar över ordet till Paul Löfgren, vd och koncernchef på DeLaval.

Han vill börja med att gratulera medarbetare och foderutvecklare på Viken och hoppas på ett fortsatt samarbete.

Invigningsbandet rycks i varsin ände av DeLavals vd och koncernchef Paul Löfgren och Lantmännens styrelseordförande Per Lindahl.

– Det är vår övertygelse att den nya anläggningen ska bidra till att hitta nycklar för ökad produktivitet utan att öka klimatavtrycket och med samma goda djurhälsa som vi upplever här på Viken i dag. Automatisering, sensorteknik och digitalisering bidrar till effekti-

vit, noggrannhet och unika möjligheter till uppföljning.

– För att svensk mjölkproduktion, som redan i dag ligger i framkant, ska fortsätta att utvecklas och driva hållbar mjölkproduktion framåt behöver vi samlas kring utmaningarna.

Idissslarna är viktiga för det hållbara lantbruket. Det finns goda möjligheter att öka produktionen av mjölk och kött och nå ett klimatneutralt och samtidigt lönsamt lantbruk i framtiden, men det krävs samarbete genom hela värdekedjan. Även politiken har en viktig roll att spela. Det är några av slutsatserna i rapporten Framtidens jordbruk – mjölk- och nötköttsproduktion som presenterades i oktober.

Rapporten har tagits fram av Lantmännen tillsammans med sju andra nyckelaktörer i branschen.

Texter: Helena Holmkrantz

Idissslarna har sin plats i framtidens lantbruk

För två år sedan lanserade Lantmännen sin rapport Framtidens jordbruk med fokus på hur framtidens odling ska kunna göras klimatneutral till år 2050. I år har denna följts upp av en rapport med fokus på mjölk och kött. Rapporten skulle ha släppts i somras (se Grodden nr 3/21), men resultaten låg inte helt klara förrän i oktober och togs då emot med stort intresse från branschen.

Under mer än ett år har ett intensivt arbete lagts ner för att kartlägga utmaningar och möjligheter för en hållbar kött- och mjölkproduktion. Denna gång är Lantmännen inte ensamma i arbetet, utan samarbetar tätt med Arla Foods, DeLaval, HKScan, LRF/LRF Mjök, Svenskt Kött, Växa och Yara. Dessutom har en extern referensgrupp bidragit med synpunk-

ter till de olika delarna av rapporten.

Idissslarnas roll

Slutsatsen är att idissslarna har en viktig roll att spela i ett hållbart produktionssystem. Det är fullt möjligt att öka livsmedelsproduktionen, med fortsatt god djurvälstånd, samtidigt som utsläppen av växthusgaser minskas i linje med Parisavtalet. Det går att nå ett klimatneutralt jordbruk till 2050 samtidigt som den biologiska mångfalden gynnas. Men liksom i den tidigare rapporten betonar man att det krävs att hållbarhet värderas högre av marknaden, mer forskning och att politikerna är med på tåget för att man ska kunna nå målet och samtidigt skapa ett lönsamt svenskt lantbruk. Rätt utnyttjad kan den svenska produktionen av nötkött och mjölk bidra till en hållbar utveckling och det finns bra tillväxtpotentialer.

– Animalieproduktion och växtodlingen hänger ihop och samverkar i ett hållbart jordbruk, påpekar Lantmännens hållbarhetschef Claes Johansson och betonar att det är viktigt att se idissslarna roll i helheten.

Skillnad mellan växthusgaser

Utsläppen i jordbruket kommer främst från fossil koldioxid samt lustgas och metan från biologiska processer. Studien skiljer de tre olika typerna av växthusgaser åt. De bryts ned olika fort i atmosfären och påverkar den globala uppvärmningen på skilda sätt. Det är därför viktigt att bedöma gaserna var och en för sig för att få en bild av vilka insatser som behövs för att nå 1,5-graders målet inom Parisavtalet.

– Idissslarna bidrar i stor omfattning med näringsrika livsmedel, ofta baserade på mark som inte kan producera

mat på annat sätt. Dessutom ger de viktiga bidrag till jordhälsa, biologisk mångfald och kolinlagring. Tillsammans med den nya synen på metan är diskussionen om idissslarnas betydelse för en hållbar livsmedelsproduktion förhoppningsvis på väg i en ny riktning, säger Claes.

I rapporten konstaterar man att det för framtiden är väsentligt att en större andel av korna finns på ställen där förutsättningarna är de bästa och där produktionen kan ske på ett hållbart sätt. "Den svenska produktionen kan därför bidra med en större andel av den globala produktionen av nötkött och mjölkprodukter", skriver rapportgruppen och avslutar med att det finns gott om framtida affärsmöjligheter att ta vara på.

Läs rapporten i sin helhet på www.lantmannen.se

” Animalieproduktion och växtodlingen hänger ihop och samverkar i ett hållbart jordbruk.

Claes Johansson, hållbarhetschef

FOTO: ÖVIND LUND

Fyra modellgårdar

För att förankra kunskapen i verkligheten har man studerat hur olika faktorer påverkar fyra modellgårdar. Rapporten visar att det finns möjlighet att öka produktiviteten på samtliga och att alla gårdstyperna kan minska sin klimatpåverkan avsevärt fram till 2050.

De modellgårdarna man utgått från är: en mindre mjölkgård med 1-2 robotar och vallbaserat foder, en större mjölkgård med foder baserat på vall och majs, en gård med dikor med ett vall- och betesbaserat fodersystem och

Potentialer (GWP 100/kg)	Lilla mjölkgården	Stora mjölkgården	Dikogården	Tjurgården
Djurhälsa, livstidsproduktion och avel	25%	25%	5%	8%
Fosilfritt jordbruk	5%	8%	12%	8%
Foderproduktion, -strategier och råvaror	18%	12%	9%	16%
Metadonreducerande åtgärder	6%	7%	10%	7%
Stallgödselhantering och biogas	9%	9%	9%	7%
Totalt	63%	60%	45%	46%
Kolinlagring	8%	10%	11%	11%

till sist en gård med tjurar i stall utan bete och foder baserat på kraftfoder.

En nyckelfaktor för att lönsamheten på de olika gårdarna ska öka är djur-

hälsa. Friska djur som mår bra producerar bättre, vilket också är avgörande för lönsamheten på gården, konstaterar man i rapporten.

Tre typer av växthusgaser

Man brukar skilja på tre olika typer av klimatpåverkande växthusgaser – koldioxid (CO₂), metan (CH₄) och lustgas (N₂O). De har alltid funnits i vår atmosfär och skapas av naturliga processer. De påverkar klimatet på olika sätt.

Koldioxid har en relativt liten uppvärmande effekt per kilo eller ton. Ändå ger den en stor växthuseffekt eftersom den ackumuleras och blir kvar i atmosfären i upp till 1 000 år. Det innebär att växthuseffekten fortsätter att öka även om utsläppen på jorden förblir desamma.

Varje kilo koldioxid som släpps ut blir ett tillskott. Det gör att utsläppen måste ner till en noll-nivå så fort som möjligt för att 1,5-gradersmålet från Parisavtalet ska kunna uppnås. Begreppet Carbon law beskriver koldioxidens halveringstakt var tionde år och ger en bild av hur stor utmaningen är. Efter år 2050 måste koldioxidutsläppen bli negativa, det vill säga koldioxidhalten i atmosfären behöver minska, vilket kolinlagring i jordbruksmark kan bidra till.

Metan är en kraftigare växthusgas än kol-dioxid, men till skillnad från koldioxiden bryts metanet ner inom cirka tio år. Det innebär att metanet på sikt inte bidrar till en ökande växthuseffekt så länge utsläppen inte ökar. När metanet bryts ner bildas kol-dioxid och är metanet fossilt blir det ett nettotillskott av koldioxid till atmosfären. Det metan som avgår från idisslarna är så kallat biogena (bildas i levande organismer) och ingår i ett naturligt kretslopp.

IPCC har inget separat mål för biogent metan, men forskningen visar att successivt minskande utsläpp på tio procent över 30 år från idisslarna inte leder till någon ytterligare uppvärmning och snabbare reduktion leder till avkylande effekt.

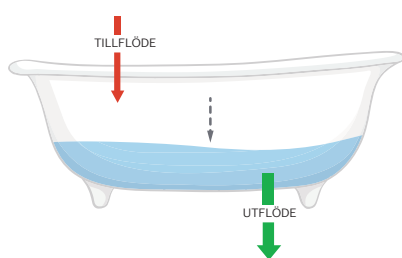
Lustgas är en kraftfull växthusgas. Ett kilo lustgas har samma påverkan på klimatet som nästan 300 kilo koldioxid. I dag finns inga riktigt tillförlitliga sätt att mäta faktiska utsläpp från jordbruket och därmed dess klimatpåverkan. Lustgasen har en relativt lång cirkulationstid och blir i genomsnitt kvar i atmosfären i mellan 110–115 år.

Metan och uppvärmning av klimatet

MINSKANDE METANUTSLÄPP

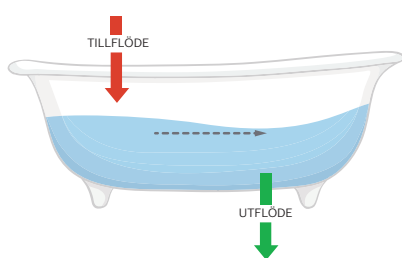
Färre nötkreatur ger sjunkande temperaturpåverkan.

Hur flödet av metan påverkar klimatet kan jämföras med vattenytan i ett badkar. Om temperaturen liknas vid vattenytan så är det lätt att förstå att om kranen spolat i mer vatten än vad som hinner rinna ut, så stiger vattenytan. Omvänt så sjunker vattenytan

KONSTANTA METANUTSLÄPP

Lika många nötkreatur ger ingen temperaturpåverkan.

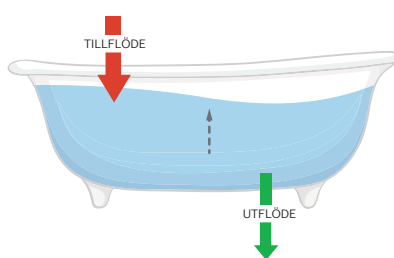

när utflödet är större. Om till- och frånflöden är lika stora (totala antalet idisslare är konstant) förblir vattenytan (temperaturen) oförändrad.

För att den uppvärmande effekten från utsläpp av fossil koldioxid ska plana ut och

ÖKANDE METANUTSLÄPP

Fler nötkreatur ger ökande temperaturpåverkan.

på sikt minska måste utsläppen upphöra. Lite förenklat kan man säga att för att nå klimatneutralitet krävs att koldioxidutsläppen går ner till nollnivå medan det biogena metanet inte får öka.

Kommentar från externa referensgruppen:

Jenny Jewert, expert hållbart jordbruk, WWF

Varför behövs en rapport som Framtidens jordbruk kött & mjölk? Det är bra att branschen samlar sig och visar hur den vill bidra till en mer hållbar framtid. Det är viktigt att synliggöra vilka utsläppsminskningar som går att åstadkomma inom befintliga system, även om vi som organisation gärna hade sett en bredare hållbarhetsanalys som på ett tydligare sätt inkluderat till exempel djurvälfrågor. Arbetet med rapporten har inneburit ett värdefullt gemensamt lärande om idisslarnas betydelse för biologisk mångfald och hållbar produktion.

Vad ser du som det viktigaste resultatet av rapporten?

Styrkan i rapporten är att den redovisar och analyserar de olika klimatgaserna (koldioxid, metan och lustgas) var för sig. Genom att göra det tar rapporten de första viktiga stegen mot en mer balanserad och vetenskapsbaserad diskussion om idisslarnas påverkan på klimatet.

Margareta Emanuelsson, lektor på Institutionen för husdjurens utfodring och vård, SLU

Varför behövs en rapport som Framtidens jordbruk kött & mjölk?

Lantbrukarna behöver få känna framtidstro och uppskattning för sina insatser. Jag tycker att denna rapport ger det! Den visar på möjligheterna för svensk mjölk- och nötköttsproduktion och styrkan i ett brett samarbete. Den visar också på komplexiteten i ett hållbart livsmedelssystem, vilket tyvärr görs alltför sällan i dag i den debatt som förs om matens miljöpåverkan. Man måste förstå hur det hänger ihop och det tycker jag att rapporten beskriver.

Vad ser du som det viktigaste resultatet av rapporten?

Att man tar ett helhetsgrepp och har samlat ihop alla insatser som kan göras i de olika delarna av produktionssystemet, för att minska nötkreaturens negativa miljöpåverkan och samtidigt vara konkurrenskraftiga. Man har lyft fram nötkreaturens alla positiva bidrag. Man har också identifierat områden där det behövs mer kunskap. Rapporten beskriver, på ett pedagogiskt sätt, skillnaden mellan de olika utsläppen av växthusgaser och att man verkligen måste hålla isär dem.

Kommentar från referensgruppen för lantbrukare:

Patrik Evertsson, distrikt Kalmar-Öland

Vad ser du som det viktigaste resultatet av rapporten Framtidens jordbruk kött o mjölk och varför behövs den?

Det finns så mycket lösningsrika "fakta" om lantbrukets påverkan på hållbarhet i omvärlden, en del är mer eller mindre

sanna, annat är rena myter. Ofta har forskningens fakta borstats bort till förmån för det politiskt korrekta. Eftersom rapporten samlar alla led, lantbrukare, rådgivare och forskare, så blir bilden så mycket tydligare. Rapporten bygger på forskning och summerar det som kommit fram hittills. Framför allt har ju bilden av metanets inverkan som växthusgas förändrats i hög grad, vilket är mycket intressant. Jag upplever det som att rapporten står så nära sanningen det är möjligt att komma just nu. Jag tror att det är jätteviktigt att belysa saker där det finns uppfattningar som är rent politiska men kanske inte stämmer med vad forskningen säger.

Gunilla Aschan, Ullälva, förtroendevald ledamot i koncernstyrelsen

Varför behövs en rapport som Framtidens jordbruk kött o mjölk?

IPCC:s rapport visar att kraftfulla åtgärder måste vidtas skyndsamt för att möta klimatförändringarna. Lantbruket, och inte minst idisslarna, har pekats ut som en av de stora klimatbovarna. En hållbar livsmedelsförsörjning är komplex att beskriva och det blir lätt felaktiga fakta- och jämförelseunderlag. Idisslande djur kan omvandla gräs från fleråriga vallar och hagmarker till högvärdigt protein. Vall och hagmarker levererar ekosystemtjänster genom bland annat bidrag till kolinlagring och biologisk mångfald. Det behövs en väl genomarbetad beskrivning av hur mjölk- och nötköttproduktionen kan bidra till en hållbar livsmedelsförsörjning. De övergripande frågeställningarna behöver konkretiseras och brytas ner i mål och åtgärder vad lantbruket kan bidra med. En gemensam rapport från de gröna näringarna ger ett konkret och kvantifierbart underlag för den näringspolitiska debatten, affärsutveckling och forskning.

Vad ser du som det viktigaste resultatet av rapporten?

Det finns flera viktiga resultat jag skulle vilja lyfta fram: Det finns goda möjligheter att öka livsmedelsproduktion och lönsamhet med hög djurvälstånd samtidigt som utsläppen minskar i linje med Parisavtalet. Vi har i dag kunskap och teknik men det krävs ytterligare utveckling för att fullt ut realisera omställningen. Lantbrukaren har en central roll i omställningen men politik, näringsliv och akademi måste samverka. En viktig förutsättning är ekonomisk hållbarhet och investeringsutrymme på gårdsnivå. Hållbar mat måste värderas högre. Politiken behöver ge långsiktiga ekonomiska ramar för lantbruket: Satsningar på forskning och innovation, konkurrenskraftiga skatter som stöttar omställningen, regelverk och myndighetsutövning måste förbättras. Rapporten pekar på att den nuvarande värderingen av idisslarnas utsläpp av metangas inte ger en helt rättvisande bild och behöver omvärderas.

Elva punkter på väg mot minskad klimatpåverkan

Rapporten har preciserat elva fokusområden för att minska klimatpåverkan från kött- och mjölkproduktionen. Svenskt lantbruk har kommit olika långt på de olika områdena och en kärnfråga i flera av punkterna är hur åtgärderna ska kunna genomföras utan att lantbrukets lönsamhet påverkas negativt.

Djurhälsa och livstidsproduktion

Åtgärder som förbättrar djurhälsa och djurens livstidsproduktion i kombination med avelsåtgärder har potential att minska klimatpåverkan med upp till en fjärdedel på mjölkgårdarna och med upp till åtta procent på nötköttsgårdarna till 2050.

Det som krävs för att nå dit är bland annat ökade forskningsinsatser kring olika infektionssjukdomar, vaccinationer och smittskyddsprogram samt digitala verktyg som gör det lättare att hitta bra rutiner och fatta rätt beslut i olika situationer.

Avel för friska djur

Det går att avla fram egenskaper som kan bidra till än mer resurseffektiv och klimatsmart produktion i framtiden, med fortsatt hög djurvälstånd. Det behövs bland annat fler linjer av raser som passar olika produktionssystem, men även avel som främjar djurens naturliga beteenden. Internationellt samarbete och datadelning är en viktig väg dithän.

Foderstrategier på gården

Optimerade foderstrategier på gården kan i kombination med åtgärder för förbättrad grovfoderproduktion och andra foderråvaror minska klimatpåverkan med upp till en femtedel på mjölk- och nötköttsgårdarna till 2050.

För att nå dit behövs utvecklad rådgivning och nya metoder för att mäta foderintag och kvalitet på gården. Det kan även behövas nya former av ekonomisk ersättning för investeringar i ny teknik för bättre management.

Grovfoderproduktion

Odling och användning av grovfoder har inte bara inverkan på djurens produktivitet och gårdens lönsamhet, det är också av betydelse för nettoutsläppen av växthusgaser och inverkar även på den biologiska mångfalden.

Det finns ett stort behov av rådgivning för att ny teknik och nya odlingsmetoder ska kunna få bred spridning. För att nå en förbättrad grovfoderproduktion krävs också investeringar och forskningsinsatser.

Foderråvaror och fodertillskott

Foder har stor potential att minska klimatpåverkan från animalieproduktionen. Metanreducerande fodertillskott kan dessutom minska klimatpåverkan med upp till en tiondel på gårdarna. För att nå framåt inom området krävs

både forskning och innovationsinsatser. För att det ska vara realistiskt att byta ut råvaror och använda nya tillskott måste man dessutom hitta betalningsmodeller som skapar lönsamhet och konsumenterna måste vara villiga att betala för produkterna.

Fossilfritt jordbruk

Åtgärder för fossilfritt jordbruk kan minska klimatpåverkan med upp till en tiondel på gårdarna till 2050.

Att ersätta de fossilbaserade insatsvarorna med förnybara ger en tydlig och omedelbar klimatteffekt. Tekniken som krävs finns till stora delar redan på plats, men den är kostnadskrävande. Ersättning till lantbrukare eller förändrade ekonomiska förutsättningar kommer att krävas för en bred övergång till nya bränslesystem.

Kolinlagring

Åtgärder för ökad kolinlagring på den svenska åkermarken har stor potential att minska klimatpåverkan med upp till en tiondel på gårdarna. Det finns i dagsläget inget allmänt accepterat system för hur kolinlagring i jordbruksmark ska beräknas och den teknik som finns är förhållandevis dyr. Mer forskning behövs för att förstå effekterna av olika växtföljder och odlingsystem

Digitalisering, automatisering och ny teknik

Digitalisering, automatisering och ny teknik kan minska klimatpåverkan genom att stödja management och bidra till effektiviseringar på gården. Stärkt management på gård har stor potential att påverka utvecklingen.

Rapporten pekar på att det behövs ökad kompetens och ökat intresse för nya tekniker i branschen. Man behöver också fortsätta utveckla tjänster och

tekniker som omvandlar data till information.

Biologisk mångfald

Idisslande djur underhåller de artrika naturbetesmarkerna som riskerar att växa igen. Dessutom nyttjar nötkreaturen den fleråriga vallen, som är Sveriges största gröda.

Förbättrad lönsamhet för ökad betesdrift, lönsamhet för vallodling på slätten och enklare regelverk för naturbetesmarker och slätterängar är bland de åtgärder som behövs. Fortsatt utveckling av biologiska växtskyddsmedel likaså.

Stallgödselhantering och biogas

Med optimerad stallgödselhantering och omvandling till biogas kan klimatpåverkan minska med upp till nio procent på gårdarna till 2050. Men ökad biogasproduktion kan medföra minskad spridning av organiskt material på åkrarna, vilket behövs för bättre djurhälsa och kolinlagring. Samtidigt finns det dock möjlighet att fortsatt sprida röt- eller processrester för att kompensera och även sprida biokol som kan utgöra en kolsänka.

Näringsläckage till luft och vatten

Genom åtgärder som minskar läckage av växtnäringssämnen kväve och fosfor från odlingen samt kväveläckage i form av ammoniak från stallgödsel kan påverkan på miljön minska.

Ett hinder är att många åtgärder kostar mer för lantbrukaren att genomföra än värdet av besparad kväve och fosfor. Det saknas kunskap hos såväl myndigheter och rådgivare som lantbrukare.

Dags att knåda in julen

Julbaket är ett perfekt tillfälle att få en mysig stund med familjen och skapa julminnen för livet. För att få en smakstart på ditt julbak kan du redan idag ta en titt på kungsornen.se. Där hittar du recept på godbitar, kakor, bröd och bakverk som garanterat ger din jul nya smakupplevelser.

Glöm inte!

Att vår sockerkaksmix + saffran = en god och enkel julkaka!

Bra mat från
Lantmännen

Vägen till det perfekta julbrödet

Att få till ett hyggligt bröd i hemmaugnen klarar de flesta. Men ett perfekt bröd kräver att bagaren har kunskap om mjölets egenskaper, vad som händer när degen bearbetas och vad som påverkar jäsningsprocessen. **Thony Hedin, produktutvecklare hos Lantmännen Cerealia, kommer med tips från Cerealias stora baklaboratorium i Malmö.**

Hos Lantmännen Cerealia i Malmö finns ett stort baklaboratorium där nya brödsorter utvecklas och där bagerier kan få hjälp med allt från nya recept till flödet i bageriet och felsökning. Här finns små pizzaugnar såväl som stora ugnar med olika gräddningsmöjligheter och olika varianter av degblandare. Men kunskaperna kan även översättas till ett vanligt hemmakök.

– Det enklaste när man bakar bröd hemma är att använda en degblandare eller en hushållsassistent som hjälper till att knåda degen, annars är det jättesvårt att få ett tillräckligt bra glutennätverk, säger Thony Hedin.

Nätverk av gluten

När man knådar degen börjar bindningar ske i proteinkedjorna. Ju mer man knådar, desto fler bindningar skapas och man får en smidig och elastisk deg.

– Om man bearbetar tillräckligt länge bildas ett fint glutennätverk, som stänger inne koldioxid som bildas under jäsningsen. Om degen är dåligt bearbetad kan koldioxiden inte hållas kvar vilket gör att det blir ett platt bröd, förklarar Thony Hedin.

Glutennätverket är alltså det som ger brödet dess konsistens. Ibland kan man se små bubblor i brödstrukturen, det är koldioxid som expanderat inuti degen.

– I vissa typer av bröd vill man ha mer blåsor och då är det fördelaktigt att ha mer vatten i degen och jäsa den längre, säger Thony Hedin.

Jäsningen är känslig

Jäsningen är en känslig process som kan störas av yttre faktorer, till exempel om det är dragigt i köket. Huvudregeln är att alltid lägga en bakduk över bunken under jäsningsen eller att ställa in degen i ugnen på 30 grader.

Processen ger brödet volym, arom och struktur. Hur lång tid brödet ska jäsa beror på hur mycket jäst som blandats i degen, degspadets temperatur

och omgivningens temperatur.

I mjölet finns enzymer som bryter ner stärkelsen till sockerarter. Sockerarterna äts upp av jästen under jäsningsen och koldioxid och etanol bildas inuti degen. Etanol bidrar till brödets smak. Ett exempel på ett mjölenzym är amylas, som även kan tillsättas i degen.

– Det används av professionella bagare, men vanligtvis inte till hemmabruk. Amylas tillsätts för att få bättre volym på brödet, säger Thony Hedin.

Askorbinsyrans roll

En tillsats som nästan alltid finns i liten mängd i valsat mjöl, det vill säga allt utom fullkornsmjöl, är askorbinsyra. Den stärker bindningarna mellan proteinsorterna gliadin och glutenin, som tillsammans bildar gluten.

– Utan askorbinsyra är det svårt att få höjd på degen, den blir ofta väldigt platt, säger Thony Hedin.

Olika typer av mjöl har olika proteinhalt. Vetemjöl special, dinkelmjöl och durumvetemjöl har alla hög proteinhalt, vilket gör att de lämpar sig bra för brödbakning. 80 procent av proteinet i vete är glutenprotein, så ju högre proteinhalt, desto mer gluten. Men kan ett mjöl ha för hög glutenhalt?

– Om glutenhalten är väldigt hög så kan brödet bli lite gummiaktigt och få ett konstigt inkråm, förklarar Thony Hedin.

– För hemmabruk är det bättre att använda ett mjöl med lägre proteinhalt om du ska blanda degen för hand. Vetemjöl special är till exempel omöjligt att göra rättvisa med handknådning.

Vattenhalten styr

En annan viktig ingrediens i bakning är förstas vätska. Vattenhalten i degen kan påverka olika faktorer, till exempel hur glutennätverket utvecklas, hur inkråmet blir och om brödet får en skorpa. Under själva gräddningen är det temperatur och tid i ugnen som styr hur hårt och välgräddat brödet blir, tillsammans med degens sammansättning.

Text: Karin Janson

För hemmabruk är det bättre att använda ett mjöl med lägre proteinhalt om du ska blanda degen för hand. Vetemjöl special är till exempel omöjligt att göra rättvisa med handknådning.

Det här blir ett ståtligt bröd som imponerar på den mest kräsne gästen. Den som har kort om tid bakar ut vanliga bullar i stället.

Fira med Kungsörnens gran

Ingredienser

En gran eller 40 bullar (Tidsåtgång ca 2 timmar)
200 g smör eller margarin
5 dl mjölk
50 g (1 pkt) jäst för söta degar
1 g (2 pkt) saffran
2 dl strösocker eller vit sirap
900 g (ca 15 dl) Kungsörnen Vetemjöl av fint kärnvet
1 tsk salt
Russin och nötter
1 ägg till pensling

Gör så här:

Smält matfettet i en kastrull. Tillsätt mjölken och värm till fingervarmt (37°). Smula ner jästen i en degbunke och håll över degvåtskan. Rör tills jästen löst sig. Stöt eventuellt saffran med 1 tsk av strösockret i en mortel, rör ner i degvåtskan. Tillsätt övriga ingredienser, men spar 1 dl mjöl till utbakningen. Arbeta degen tills den är smidig, ca 5 minuter med maskin eller 10 minuter för hand. Tillsätt mer mjöl om degen är kladdig, men den ska vara ganska lös. En lös deg ger ett godare bröd. Täck degen med en bakduk och låt jäsa till dubbel storlek, cirka 40 minuter.

Baka en gran:

Dela degen i två lika delar och kavla ut. Strö över hackade nötter och finskurna russin. Lyft försiktigt den andra delen och lägg ovanpå den första. Skär till en triangel. Lägg försiktigt över till en plåt med bakplåtspapper och skär vågräta skårar längs med granen men låt en stam i mitten få vara kvar. Skär gärna bort en liten bit un-

derst så en granfot kommer fram. Snurra "grenarna" underifrån. Två varv på varje gren och snurra från dig. Sätt på ugnen 220°. Låt jäsa under kökshandduk i ytterligare 40 minuter. Pensla med uppvispat ägg och grädda i mitten av ugnen i cirka 15 minuter. Låt svalna på galler under bakduk.

Spannmålen ska gå raka spåret

Mer spannmål direkt till slutdestinationen skapar förutsättningar för ett högt spannmålspris. Det är målet med ett långsiktigt arbete som spannmålsenheten på Lantmännen nu påbörjat.

Under hösten har spannmålsenheten på Lantbruk deltagit på flera lantbruks-träffar för att diskutera den långsiktiga strategin för flödet av spannmål till Lantmännens anläggningar under skörd. Målet är att genom ett effektivt varuflöde och lägre totalkostnader skapa förutsättningar för ett högt spannmålspris.

De senaste åren har trycket varit högt på Lantmännens mottagningar under skörd. Stora skördar och högre skördetempo har pressat mottagningskapaciteten. Lantmännen har tre olika typer av anläggningar. Huvudanläggningar är spannmålsens slutdestination för export eller förbrukning. Logistikanläggningar är en viktig resurs med tork och lagringskapacitet, men de kräver att spannmålsens fraktas en gång till. Våra plattor är en om-

lastningsservice där spannmålen transporteras till huvudanläggningarna under skörd.

I dag levereras endast en mindre andel spannmål till huvudanläggningarna från lantbrukarna, däremot kommer det ett stort flöde från plattor och logistikanläggningar. Målet är att skapa incitament för fler lantbrukare att leverera direkt till en huvudanläggning, vilket betyder att den transportkapacitet som i dag används för transporter mellan olika mottagningsplatser kan användas för att hämta spannmål på gård och köra

direkt till en huvudanläggning.

Arbetet är långsiktigt och är tänkt att vara fullt genomfört till skörd 2025 med start 2023. Lantmännen Lantbruk vill presentera ett långsiktigt mottagningserbjudande under skörd så att odlarna har möjlighet att anpassa sina egna åtgärder och investeringar. Det som diskuterats som möjliga vägar för att styra leveranserna till huvudanläggningarna är till exempel ökade öppettider, förbättrad mottagningskapacitet och prismässiga incitament.

För att få en uppfattning om hur lantbrukarna planerar att utveckla sin verksamhet och vilka behov man på sikt har i samband med skörd kommer en enkät att skickas ut till dem som levererat spannmål till Lantmännen. Syftet är att skaffa underlag för framtida beslut – med målet att skapa förutsättningar för ett långsiktigt attraktivt spannmålspris.

Grodden återkommer i nästa nummer med mer information.

Text: Anna Carlström

Digital resa till Kenya för att stötta lantbrukare

Det nya sättet att resa kräver inget flyg. I oktober genomförde We Effects medlemsorganisationer, däribland Lantmännen, en digital resa till Kenya hem till jordbrukaren Veronica Musau för att få en inblick i pandemins effekter på nära håll.

Den digitala resan var startskottet för We Effects kampanj Hela Sverige mot hungerpandemin, som har som syfte att samla in pengar till arbetet mot den ökande hungern post covid. Pengarna går bland annat till att stötta småskaliga jordbrukare som Veronica Musau.

Resan genomfördes genom en direktsändning från jordbrukaren Veronica Musaus gård i Kimutwa i Kenya. Här har coronakrisen utlöst en hungerepidemi, efter att fattigdomen ökat kraftigt sedan samhällen stängt ner för att minska virusspridningen. I dag riskerar nära 2,1 miljoner kenyaner svält, men hungerpandemin kan bekämpas med hjälp av långsiktigt stöd till bondeorganisationer. Alla kan bidra! Använd QR-koden på baksidan av Groddens B-del för att swisha.

POTATIS EMBALLAGE

NY HEMSIDA!

FOTE GÅRDENS EMBALLAGE
LIDKÖPING

Tel 0510-500 29
070-545 00 29
Fax 0510-500 04
leif@fotegarden.se
www.fotegarden.se

Calle vågar tänka i nya banor

Energi och idéer. När de två kommer samman slår det gnistor.

I småländska Boaryd är energinivåerna höga och det råder ingen brist på idéer. När Calle Albinsson planerar gårdens framtid är han inte rädd för det ovanliga.

För den som passerar Boaryd med bil ser allt ut som på vilken mjölkgård som helst. Korna mumsar i hagen bakom stenvallen och en grön traktor mullrar förbi med hackvagn bakom.

Men en närmare titt avslöjar att detta är en gård som skiljer sig från mängden. Bakom kostallet sticker det upp ett toppigt tak som avslöjar att här finns något som inte alla kogårdar har. Här produceras biogas.

– Biogasen var en del av vår affärsplan redan när vi gick in i generationsskiftet, berättar Calle Albinsson som tillsammans med sin fru Yvonne för drygt två år sedan tog över driften efter Calles föräldrar Ing-Britt och Bengt.

– De ekonomiska argumenten var de viktigaste när vi beslutade oss för att satsa på biogas, men det är också fantastiskt roligt att producera sin egen ström. Förra månaden köpte vi 177 kilowattimmar, men sålde 16 500!

Rötkammaren ligger mycket nära hjärtat för Calle och han erkänner villigt och glatt att det första han kollar på mobilen varje morgon är data från gasproduktionen samt elpriset, till och med innan han scrollar fram mjölkrobotens status.

Men det är långt ifrån bara satsningen på biogas som märker ut Albinssons gård strax utanför Väckelsång från andra lantbruk. Det har lik-

som blivit en vana att fundera fram egna lösningar och idéer.

Calle är den som kläcker och verkställer idéerna. Yvonne, som fyra dagar i veckan arbetar som kock och en dag i veckan sköter gårdens pappersarbete, bidrar med kalla fakta från bokföringens värld.

– Okej, jag kanske kan kallas en liten bromskloss, ler hon och får medhåll från Calle som poängterar att en person som inte deltar i den dagliga driften blir bättre på att ifrågasätta siffrorna.

Att placera djurhälsan i centrum är drivkraften bakom flera av Calles idéer kring gårdens drift. Ett exempel är antalet kor. Vid generationsskiftet valde Calle att minska koantalet från 70 till 60 mjölkande kor. Ett något annorlunda drag i samband med en kostsam affär kan man tycka, men Calle hade funderat grundligt på tanken och konstaterar nu att han faktiskt gjorde rätt.

– Jag ville inte maxa roboten, jag ville maxa mjölken. Nu har vi samma produktion som innan, tack vare bättre djurhälsa, inga kor behöver gå och vänta.

Ensilerar i torn

Egenskapen att sätta hälsan i fokus kanske Calle har ärvt av sin mor Ing-Britt, mångårig distriktssjuksköterska med ett begåvat koöga. För att ytterligare måna om djurens välfärd har han valt att fortsätta ensilera i torn. Två stod på gården när Calle tog över och vid even-

Att vara bonde handlar om att få vara sin egen chef och få arbeta i naturen, menar Calle Albinsson som tidigare varit både grävmaskinist och jobbat i skogen.

I dag är det inga problem koppla upp sig på nätet för att sälja el. Men det skulle gå att göra ännu bättre resultat om man i stället uppgraderade biogasen till fordonsgas.

tuellet stallbygge kan det tänkas att ett tredje snart är på plats.

– Vi har inte ens en korg möjligt ensilage om året. Och jag håller inte med om att det är dyrt med tornsilensilage, det beror bara på hur man räknar. Jag funderar på att köpa ett begagnat torn och få det i drift långt billigare än det

skulle vara att bygga en plansilo.

Dessutom har jag redan en optimerad maskinkedja för ensilering i torn, nu behövs det bara folk som är villiga att serva tornen vid behov.

– Den enda nackdelen är att det måste komma tre riktigt fina dagar i rad vid inläggningen. Men det brukar inte

Biogasanläggningen byggdes på tre dagar och var i full drift efter tre veckor.

Att sköta biogasanläggningen har blivit något av en hobby för Calle.

bli något problem. Vi har två hackvagnar och ett avlastarbord. Gårdsplanen runt tornen är asfalterad och vi sopar den rent och kör hem så mycket grönmassa vi hinner. Sedan är det bara att stå och mata in tills det är klart. Andraskörden blandar vi med hackad helsäd och det är lätt att få en bra blandning när vi lägger det på asfalten.

Funderar på nytt stall

Hur kommer det sig då att Calle har räknat så noga på vad det skulle kosta att uppföra en ny silo? Jo, det börjar bli ganska troligt att gården ska få ett nytt mjölkstall. Gårdens mjölkrobot räknar arten år i drift och reservdelar börjar behövas allt oftare samtidigt som de blir allt svårare att få tag i. Dessutom är kostallet i behov av en uppryckning.

Ännu är inga beslut fattade, men med tanke på att Calle under flera års tid samlat på sig fler markarrenden så börjar det bli aktuellt.

– Då blir det två robotar, hela 115–120 kor, ler Calle.

Väl inne på tredje året som lantbrukare, före övertagandet arbetade först Calle i skogen, sedan som grävmaskinist och senare som arbetsledare för ett asfaltslag, kan han konstatera att gården nu står stabilt på flera ben. Och ett av dem är biogasen.

– Vi producerar mjölk och kalvar samt säljer lite rundbalsensilage. Men elproduktionen är också viktig. Vi säljer 250–280 000 kilowattimmar per år och är dessutom självförsörjande på el. Den investeringen är absolut inget vi ångrar.

Bättre gödning

Förutom de ekonomiska fördelarna framhåller Calle att rötresterna från biogasproduktionen är betydligt bättre på flera vis jämfört med vanlig gödsel.

– Näringsen är mer snabbverkande och det går utmärkt att vänta med att lägga ut rötresterna tills vallen skjuter fart. Det minskar också riskerna för näringsläckage vilket ju är riktigt bra för miljön. Eftersom rötresterna har betydligt lägre ts-halt än gödsel är det ingen risk med att lägga i växande gröda, de går ner fint i backen.

Ungefär en gång i veckan levereras vegetabiliskt matavfall till gården. I dag är det rester av rödbetor som ska bli gas tillsammans med gårdens gödsel.

Att använda gårdens resurser till att producera energi via biogas är alltså helt okej enligt Calle. Dock menar han att det finns en gräns för hur det går till.

– Om det handlar om energiproduktion med överskottsgrödor eller på åkrar som inte lämpar sig för humanproduktion så är jag med på det, men i grunden är vår uppgift att odla mat.

Reflektioner

Med ett par års erfarenhet av biogasproduktion i bagaget har Calle några reflektioner.

– I dag är det inga problem att bygga en biogasanläggning och koppla upp sig på nätet för att sälja el. Men det skulle gå att göra ännu bättre resultat om man i stället uppgraderade biogasen till fordonsgas.

Men för att få tillverkning, lagring, distribution och försäljning av fordonsgas att fungera krävs dock andra muskler än vad enskilda lantbrukare har.

Calle ser en självklar lösning.

– Vi har ju redan en energidivision inom Lantmännen. Jag vill se dem som en handelspartner, det är ju inte konstigare än att Lantmännen köper spannmål av oss bönder och gör etanol som de säljer till bensinbolagen.

Text: Sofia Barreng

Foto: Sofia Ernerot

Boaryd Väckelsång

Ägs av Calle och Yvonne Albinsson. Calle arbetar heltid på gården, Yvonne sköter administration en dag i veckan. Gården har två anställda och Calles föräldrar Bengt och Ing-Britt gör tillfälliga inhopp.

Gårdens totala areal är 114 hektar, med arrenderad mark brukas 165 hektar åkermark och 70 hektar betesmark. Huvudsaklig produktion är mjölk och elkraft samt kalvar och rundbalsensilage för avsalu.

” Jag ville inte maxa roboten, jag ville maxa mjölken. Nu har vi samma produktion som innan, tack vare bättre djurhälsa, inga kor behöver gå och vänta.

BioAgri satsar på biostimulanter

Biostimulanter kan vara en del av lösningen för framtidens svenska jordbruk. Det menar Lantmännen BioAgri som nu gör en stor satsning på området.

En biostimulant är en substans eller en mikroorganism som kan stimulera grödans förmåga att ta upp näringsämnen, utnyttja dessa effektivare eller tolerera stress som till exempel torka eller väta. Biostimulanter kan bestå av svampar, bakterier eller alger. De tillförs grödan genom betning av utsädet, behandling av den ovanjordiska biomassan eller i odlingsmarken. Biostimulanter ökar grödans egna inneboende processer och kan därmed bidra positivt till bibehållen skördevolym och skördekvalité.

– Biostimulanter kan vara en del av lösningen för att svenskt lantbruk ska kunna nå klimatmålen samtidigt som vi säkerställer livsmedelsproduktionen och höga skördar. Vi arbetar med biostimulanter för att förstå när och hur de används på ett optimalt sätt. På detta sätt bidrar vi till utvecklingen av nya odlingsmetoder som är nödvändiga för att möta nutidens och framtidens utmaningar och behov, förklarar Anders Krafft, ny vd för Lantmännen BioAgri sedan snart ett år.

Som en del i satsningen kring framtidens jordbruk har BioAgri, som är ett helägt dotterbolag till Lantmännen och ingår i lantbruksdivisionen, anställt Katja Ihrsén som ny produktchef för bland annat biologiskt växtskydd.

– En av mina arbetsuppgifter kommer att vara att undersöka och utveckla användningen av biostimulanter, säger hon.

Beställ foder via nya e-handeln

Lantmännen Lantbruks nya e-handel öppnades för alla kunder i oktober. Den är en integrerad del av LM² och fungerar dessutom utmärkt i mobilen. I nuläget finns Lantmännens fodersortiment tillgängligt för beställning online, men utvecklingen av verktyget fortsätter. Nya funktioner och sortiment tillkommer löpande. Just nu pågår bland mycket annat arbetet för att även få in växtodlingsprodukter i e-handeln.

Nu lanseras Grodden-podden!

Vill du veta mer om vad som händer i Lantmännen? Få bättre inblick i medlemsfrågor? Ha bättre koll på det som sker i koncernen?

Nu lanseras Grodden-podden som bjuder på underhållande, intresseväckande intervjuer baserade på artiklar i Grodden. Meningen med podden är att ge en möjlighet till lite djupare nedslag i olika ämnen som tidningen tar upp.

I det första avsnittet av Grodden-podden bjuds vi på en djupdykning i projektet Medlem 2030. Här pratar programledaren Håkan Montelius med sina fyra gäster, styrelseordförande Per Lindahl, Kristina Glantz Nilsson, förtroendevald revisor, medlemschef Jesper Broberg och distriktsordföranden i Sörmland Patrick Aulin, om vad denna medlemsdialog har inneburit. Vilka frågor har tagits upp, hur har tongångarna gått, vad är resultataten och vad händer sen? Första avsnittet av Grodden-podden kommer ut samtidigt med detta nummer av Grodden.

Gör så här: Gå in på Spotify i mobilen och välj Sök. Klicka på kamerasympolen i ena hörnet och rikta mobilkameran mot den gröna länken t h. Då hittar du direkt till podden.

Grodden-poddens programledare Håkan Montelius är frilansjournalist och poddproducent med lång erfarenhet från radio och tv. Han har tidigare arbetat som programledare för bland annat Sveriges Radio och SvD Näringsliv. Han är även programledare i podden Landet, som produceras av Landsbygdsnätverket.

Tankeväckare och glada skratt i Västra Sverige

Årets höstmöte rivstartade med ett föredrag i högt tempo och blicken riktad in i framtiden. Föreläsare var Per Frankelius från Linköpings universitet som tog med deltagarna på en resa in i en möjlig framtid där flygteknik kombineras med lantbruk, där nya fantastiska maskiner gör jobbet på fälten och där fossila produkter i samhället ersätts av naturprodukter från lantbruket. Han sammanfattade femte eran, den era som ligger framför oss, med tre begrepp: fältrobotar, fossilfri energi och regenerativt jordbruk.

Lantmännens styrelseordförande Per Lindahl tog över i ett lite lugnare tempo och berättade om det faktiskt läget i affärerna, som fått många pandemirelaterade utmaningar att ta itu med. Han konstaterade att trots detta var årets första åtta månader resultatmäs-

Lars Svensson berättade om framgångar och tillkortakommanden under sina år som växtodlingssäljare.

sigt bättre än någonsin. Han tog upp strategin framåt med viktiga punkter som värdekedjor för havre och baljväxter, storsatsningar i energidivisionen på såväl gluten och vodka som gröna proteiner och en avgörande roll i svensk livsmedelsförsörjning.

Härefter följde genomgångar av läget i lantbruks- och maskinverksamheterna. Kvällen avslutades med många varma skratt när växtodlingssäljaren Lars Svensson, som just gått i pension, berättade om sina många år i branschen.

Text och bild: Helena Holmkrantz

Dubbla höstmöten i Skaraborg

Med ett 60-tal deltagare i Lidköping och ett 70-tal i Skövde genomförde distrikt Skaraborg sina höstmöten. Två möten, men samma program. Bland punkterna på programmet fanns Johan Bygge, koncernstyrelsen, som berättade om sig själv och sin roll som extern ledamot. Magnus Kagevik, chef för energidivisionen, gav en bild av alla de stora satsningar som är på gång inom divisionen, med glutenfabrik i Norrköping, värmebehandlad havre i Kimstad och ett pilotprojekt om ärtprotein.

Spannmål och foder i Södra Skåne

Distrikt Södra Skåne höll höstmöte med ett 90-tal deltagare i Löderup i slutet av november. Bland annat förklarade Mikael Jeppsson från spannmålsenheten varför vi just nu ser rusande priser på spannmål och andra råvaror. Han tog även upp projektet One Touch, som är en översyn över spannmålslogistiken. Lars Hermanson från foder var också på plats och gav bilden av en tuff situation för animalieproducenterna, men bidrog samtidigt med en ljusglimt för framtiden.

Valberedningar på utbildning

Att valberedningar är viktiga för en förnings utveckling framåt är väl kanske ingen nyhet. Under projektet Medlem 2030 blev det väldigt tydligt där det konstaterades att fokus ska läggas på valberedningarna för att locka framtidens förtroendevalda till Lantmännen.

Med utgångspunkt av detta har ett utbildningsprogram initierats under hösten 2021. Valberedningarna har träffats och utbildats i två steg; först hölls en digital utbildning för sammanställande med tema Jämställdhet och därefter regionala upptakter på fem platser i landet.

Vid den första träffen fick sammanställande inspel om vikten av jämställda styrelser som presenterades av Emma Meijer, Östsvenska handelskammaren,

där hon är ansvarig för 100-listan – ett nätverk för kvinnliga styrelseledamöter med diplomutbildning.

Vid de regionala upptakterna medverkade representanter från koncernens valberedning, som inspirerade distriktsvalberedningarna utifrån sina erfarenheter av valberedningsarbete.

Text: Cathrine Hannell

SVERIGES BÄSTA SMÖRJRÅD

Med personlig rådgivning, med support nära på dygnet runt och med ett stort tekniskt kunnande guidar vi dig rätt bland smörjmedel och maskiner. Det är därför vi är Sveriges bästa smörjråd.

010-556 80 00 • support@agrol.se

DIN MASKIN, VÅRT INTRESSE

Torbjörn Wahlström
Marknadschef handelsvaror

I kölvattnet av en pandemi

De flesta av oss har börjat se ljuset i tunneln efter pandemin som under en längre tid hållit oss i ett järngrepp. Få hade räknat med den marknadssituation som nu uppstått och som inte sett sin like sedan 2008. Skenande gödselpriser och om inte skenande, så i alla fall kraftiga pris- höjningar på plast och växtskydd.

Gödselmarknaden har skenat efter ett antal år med relativt låga gödselpriser och ett överutbud på marknaden.

Det började för ungefär ett år sedan och priserna har sedan bara fortsatt uppåt i stället för att falla tillbaka som de brukar göra när det nya gödselåret startar i juni månad.

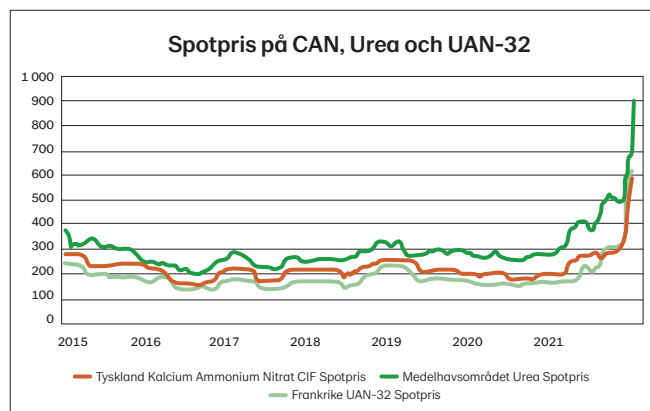
Årligen sätter flera tillverkare ett pris på N27 (CAN) i Tyskland, vilket fungerar som något av en måttstock för marknaden. I juni förra året var priset i producentledet cirka 175 euro/ton och i slutet av oktober-november i år var priset uppe i 617 euro/ton, en uppgång med cirka 250 procent inom loppet av ett år. Vi har aldrig tidigare varit i närheten av dessa nivåer.

En av orsakerna är att Kina, som står för 35 procent av produktionen av urea, minskat tillverkningen på grund av interna klimatmål, då stora delar av produktionen baseras på kol.

Indien är storkonsument av urea. Det årliga användandet uppgår till cirka 35 milj ton, medan den inhemska produktionen bara är cirka 25 milj ton. Indien letar i dagsläget med ljus och lykta efter urea på världsmarknaden. Denna obalans har också lett till att de länder i Europa som köper sin urea från Egypten tvingats se hur priset på ett år har ökat från 250 dollar/ton till att i skrivande stund ha passerat 900 dollar/ton. Det har i sin tur dragit med sig priset på produkter som N27 och N34, vilket påverkar Sverige och andra länder i Europa som inte använder urea.

En annan starkt bidragande orsak till prisuppgången på gödsel är att priset på naturgas rusat iväg. Under november klättrade priset till över 30 dollar/enhet (MMBtu, Million British terminal unit), vilket är mer än dubbelt så högt som någonsin tidigare. Vad som händer framåt är svårt att sja om, men vi står inför en kommande vinterperiod. En kall respektive varm vinter kommer att påverka priserna upp respektive ner. Parallellt med detta har storleverantören av gas, Ryssland med president Putin i spetsen, kritiserats av experter för att pressa upp gaspriset i ett politiskt spel om den ifrågasatta ledningen Nord Stream 2.

Som lök på laxen har ryska myndigheter nu meddelat att begränsningar (kvoter) ska införas på gödningsexporten för att säkra inhemska tillgång av gödning. Det görs för att hålla nere gödningspriset och därmed även livsmedelspriset. Hur detta beslut, som ska gälla till och med maj 2022, påverkar den redan tigha marknaden återstår att se.

Växtskydd

Flera aktiva substanser som används i växtskyddsmedel produceras i Kina för att sedan transporteras till Europa för att formuleras till olika växtskyddsprodukter. Inför kommande säsong 2022 kommer vi även här att påverkas av högre råvarupriser, transportkostnader och logistikutmaningar, men inte alls i samma utsträckning som för gödsel då produktionskostnaderna för växtskydd har en annan bas.

Ett område där vi sett kraftiga prishöjningar och förväntar oss en del utmaningar är glyfosat, där efterfrågan ökar från bland annat Sydamerika. Samtidigt har en av de större producenterna brottats med produktionsstörningar till följd av orkanen Ida, men även på

” Inom växtskydd måste både distributörer och slutkunder ha större framförhållning inför 2022 än normalt.

grund av råvarubrist i Kina. De senare har i sin tur att göra med bland annat elbrist och strängare miljökrav inför kommande OS.

De anmärkningsvärta höga transportkostnaderna på gods från Asien till Europa kommer att driva upp priserna på slutprodukter. Givetvis slår detta hårdare på produkter med lågt volymvärde. Generellt gäller att producenterna kommer att vara mindre flexibla och vi inte kan förutsätta att produkter finns tillgängliga på deras lager under säsong. Här måste både vi som distributörer och slutkunder ha större framförhållning inför 2022 än normalt.

Plast och ensileringsmedel

Det är en fortsatt svajig råvarumarknad för plast efter kraftiga prishöjningar under vår/sommar, vilken merparten av våra kunder inte påverkades av då affärerna gjordes upp precis innan priserna gick i höjden.

När det kommer till ensileringsmedel ser vi även där prishöjningar på samtliga produkter, med störst är påverkan på de syrabaserade medlen. Anledningen till detta är, som för samtliga energikrävande insatsvaror, de höga naturgaspriserna som påverkar petrokemiindustrin och framför allt propionsyra. Kina har även ett stort finger med i spelet då stora kvantiteter myrsyra normalt importeras från Kina till EU. Det råder containerbrist och fraktpri-serna har mångdubblats det senaste året, vilket gör att vi på spotmarknaden ser prishöjningar på myrsyra med hela 100 procent.

Rådande omständigheter visar hur viktigt det är att fokusera på grovfoderproduktionen! Det finns pengar att spara genom att höja kvaliteten på grovfodret och inte minst bevarandet av högvärdigt protein med hjälp av ensileringsmedel.

Hållbarhet och klimatsmart

Hållbarhetsdiskussionen påverkar oss i allt högre grad. Exempelvis pågår ett projekt där vi tillsammans med Yara har en ambition att 2023 via vårt odlingsprogram "Klimat och Natur" introducera gödselprodukter som baseras på "grön ammoniak" (producerad på förnyelsebar energi).

Detta är ett steg för att nå Lantmännens mål för "Framtidens Jordbruk" och möjliggöra en fossilfri värdekedja och hållbara livsmedelsprodukter för konsumenten. Det sker också en snabb utveckling av produkter i sträckfilmssegmentet, där mer och mer återvunnet material används, vilket också bidrar till en mer hållbar affär. Här samarbetar Lantmännen tätt med Trio World.

Biologiska växtskyddsprodukter är också något som står högt på agendan. Här tror jag att det över tid kommer att finnas produkter som används både för enskilda behandlingar, men också i kombination med befintliga/nya kemiska. Spännande är det arbete som görs i det Lantmännenägda bolaget BioAgri som bland annat ligger bakom Thermoseed och biologiska betningsmedel som Cedomon. Vårt att nämnas är också Lantmännens strategiförsök där vi intensivt jobbar med att testa produkter och strategier (Se artikel på sidan 8–9).

Avslutningsvis är det säkert många med mig som tycker situationer som denna gör det svårt att fatta rätt beslut. Det råd som kan ges är hålla nära kontakt med sin säljare, som är uppdaterad om vad som händer i marknaderna. För visst är det så att den som oavsett område tränar ofta har lite mer "tur" än de som inte gör det...

Vårens nyhet **Flippen är vetet** med full pott!

Vetet Flippen är från vår egna svenska förädling.

- 🌾 Stabil
- 🌾 Hög avkastning
- 🌾 Bra bakegenskaper

För mer information kontakta din säljare.

 Lantmännen

Special Medlem 2030

Groddden

Nr 5-6
December 2021

En medlemstidning
från Lantmännen

www.lantmannen.se

**Medlemsnyttans
många sidor**

Medlem 2030

På väg mot 2030!

Vilka kommer vara medlemmar i Lantmännen 2030, och hur kan vi mäta den nytta som Lantmännen bidrar med på våra gårdar? Det och mycket mer har vi diskuterat i Medlem 2030, vår senaste ägardialog.

Som så ofta när det gäller kloka förslag kom tankarna om en ny ägardialog från er medlemmar! Till stämman 2020 hade flera distrikt sänt in motioner med idéer och förslag kring utvecklingen av Lantmännen. Från styrelsen tyckte vi att ni hade helt rätt – det är dags för en ny dialog om Lantmännens framtid. Ett upplägg som vi också ville kombinera med möjligheten för både nyvalda förtroendevalda och de som varit med längre att fördjupa sig i olika teman. Tillsammans landade vi i tre olika områden att rikta in oss på; strategi, utdelning och kapitalstruktur. Men vi ville även ha en bredare diskussion om framtidens medlemmar och om ägaruppdraget – hur bidrar Lantmännen till lönsamheten på medlemmarnas gårdar, och hur kan man mäta det?

Jag har varit med om flera olika former av rådslag och ägardialoger inom Lantmännen. Och varje gång blir jag lika stärkt av vilken fantastisk resurs alla medlemmar och förtroendevalda är. Som medlem i Lantmännen är man ju både ägare och affärspartner. Ofta har vi massor av synpunkter på och förslag till Lantbruk och Maskin – deras affär påverkar ju vår verksamhet på gården varje dag. Därför är det så viktigt att lyfta blicken och diskutera hur vi som ägare utvecklar vårt Lantmännen – ett av Sveriges viktigaste företag.

Ökade kunskaper

Genom Medlem 2030 känner jag att vi ökat både kunskap och insikter. Hos styrelsen, hos förtroendevalda och bland medlemmar. För att leda ett företag som Lantmännen är det helt avgörande att det finns en medlemskår med engagemang och intresse – och för-

Från styrelsen tyckte vi att ni hade helt rätt – det är dags för en ny dialog om Lantmännens framtid.

troendevalda som är beredda att vara med och utveckla företaget. Ambitionen är världsklass – det vet ni. Därför är det avgörande att det finns en vilja och ambition att ta Lantmännen framåt! Och det har jag verkligen känt. Starten på projektet var möjligen lite trevande – kanske för att vi inte kunde träffas när vi på stämman beslutade om att genomföra en ny ägardialog. Men ju längre vi kommit, ju fler diskussioner och möten vi haft om Lantmännens långsiktiga inriktning – desto mer intensiva och givande har dialogerna varit.

Dialogen fortsätter

I samband med distriktsstyrelsekonferensen avslutar vi Medlem 2030. Men dialogen och diskussionen bland oss lantbrukare, medlemmar och förtroendevalda om hur vi kan få ett ännu bättre Lantmännen fortsätter. Låt aldrig våra distriktsstämmor eller höstmöten bli tysta eller era kommentarer 100 procent nöjda. Det för oss inte framåt. Medlem 2030 avslutas, men nu går vi in i nästa fas – där förslag och tankar ska tas vidare och bli nya sätt att arbeta på eller förändringar i verksamheten.

Tack för denna gång – och varmt välkomna till fortsättningen!

Per Lindahl
Styrelseordförande

Medlem 2030 från start till mål

November 2020

Motioner från distrikten Södra Skåne, Nordvästra Skåne och Örebro-Värmland besvarades under Lantmännens extrastämma. Beslut togs om att utforma ett diskussions- och utbildningsmaterial som bland annat omfattade utdelningspolicy, kapitalstruktur och ägardirektiv för Lantmännen. Projektet fick namnet Medlem 2030.

Våren 2021

Webbenkät med medlemskåren som temperaturmätare.

Försommaren 2021

Seminarium i Förtroenderådet om ägaruppdraget.

Tre seminarier om kapitalstruktur, utdelning och strategi för alla förtroendevalda.

Tvårgrupperna Medlem 2030 och Ägaruppdraget startas.

Uppdrag till distrikten att ta fram synpunkter och frågor att diskutera vidare.

Oktober 2021

Roadshow med koncernstyrelsen i distrikten.

Oktober-november 2021

Höstmöten med information till medlemmarna.

November-december 2021

Distriktsstyrelsekonferens med sammanfattning och avslutning.

Medlem 2030

– från motioner till medlemsdialog

Det började med ett antal motioner till Lantmännens föreningsstämma 2020. Resultatet blev ett helt år av diskussioner, seminarier och en roadshow genom hela landet, allt inom ramen för Medlem 2030.

2020 var ett speciellt år på många sätt. För de förtroendevalda inom Lantmännen och för ägarstyrningen innebar det bland annat att den motionsbehandling som i vanliga fall skulle hållits vid föreningsstämman i maj, flyttades till en extrastämma i november 2020. Resultatet av diskussioner och inspel kring motionerna blev projektet Medlem 2030.

Till Lantmännens föreningsstämma 2020 hade det kommit in flera motioner som behandlade Lantmännens långsiktiga inriktning och relationen till medlemmarna; både om kapitalfrågor, utdelningspolicy och strategi.

Distrikt Södra Skåne motionerade om att starta ett arbete kring ett ägardirektiv, med fokus på medlemmarnas långsiktiga intresse som både som ägare och affärspartners. Nordvästra Skåne motionerade om betydelsen av investeringar i den lantbruksnära verksamheten, att det individuella kapitalet ska öka och om förändringar i utdelningspolicy. Distrikt Örebro-Värmland var inne på samma tema – öka utdelningen och dra ner på andelen som återinvesteras.

Motionerna

Motionerna som var skrivna under mars kom att behandlas i november – och under den perioden hade både Lantmännen och styrelsen fått ett helt nytt fokus. Vi befann oss mitt i pande-

min i november 2020 och osäkerheten om utvecklingen av Lantmännens affärer var extremt stor. När det gällde förslagen om förändringar i utdelningspolicy menade styrelsen att det inte var rätt tillfälle att justera i principerna för utdelning med den osäkerhet som rådde i Sveriges ekonomi och i omvärlden. Däremot hänvisade koncernstyrelsen motionerna om principerna för utdelning till svaret på motionen om en strategisk diskussion, där styrelsen bjöd in till en fortsatt diskussion om den strategiska inriktningen för Lantmännen. Det var början på projektet Medlem 2030. Styrelsen skrev i svaret på motionerna "...vi ser stora fördelar med att man i distrikten och inom förtroenderådet diskuterar strategiska frågor med den gällande strategin som utgångspunkt. Dessa kommentarer och inspel kommer vara värdefulla inspel till kommande uppdateringar av strategin. Diskussionerna bidrar också till

När Medlem 2030 nu gått in i nästa fas handlar det alltså både om att svara upp mot styrelsens tidigare motionsvar och att utveckla alla nya förslag och idéer som kommit fram under processen.

ökad kunskap och insikt om Lantmännens verksamhet och förutsättningar." Efter livliga diskussioner beslutade stämman enligt styrelsens förslag och arbetet med Medlem 2030 kunde sparka igång.

Tre huvudområden

Under våren 2021 kunde distrikten sedan spela in vilka frågor och områden man var särskilt intresserad av att diskutera och lära sig mer om. Målet med projektet beslutades och inriktningen kom att fokusera på ökad kunskap inom områdena; strategi, kapitalstruktur och utdelning, att förtydliga och konkretisera ägaruppdraget – "Lantmännens bidrag till lönsamheten på medlemmarnas gårdar" samt att kunna bidra med inspel till Lantmännens strategi Jord till Bord 2030.

Bara ett halvår senare var det dags för en ny stämma, i maj 2021. Även till den stämman 2021 kom flera motioner om strategiska frågor. Bland annat var det ännu en motion från Södra Skåne om ändringar av utdelningspolicy, en motion om principerna för resultatet i Lantmännen Lantbruk och en motion från Sörmland om att koppla program för rörlig lön till ledningen, till lönsamheten på medlemmarnas gårdar. Styrelsen refererade i samtliga motions-

svar till det pågående arbetet med Medlem 2030 och inte minst uppdraget att mäta ägaruppdraget. På så sätt fick Medlem 2030 ännu större tyngd.

Intensiv vår och höst

Under våren 2021 satte arbetet med Medlem 2030 igång på allvar, bland annat med ett antal digitala seminarier inriktade på ägaruppdraget, strategi, utdelning och kapitalstruktur.

Under sommaren hade distrikten sedan möjlighet att kommentera de frågor och områden man tyckte var särskilt intressanta att diskutera vidare. Distriktens inspel sammanfattades och bildade sedan grund för en roadshow där förtroendevalda och representanter för koncernstyrelsen träffades på sex olika platser runt om i Sverige. Roadshowen genomfördes under oktober och nu börjar vi närma oss nutid. I samband med distriktsstyrelsekonferensen (se sidan 6-7) presenterade styrelsen förslag på olika aktiviteter för att kunna följa upp alla förslag som kommit fram under det senaste årets arbete med Medlem 2030. På så sätt sluts cirkeln – Medlem 2030 avslutas ett år efter extrastämmans beslut, och konkreta åtgärder och aktiviteter tar vid.

Från snack till verkstad

När Medlem 2030 nu gått in i nästa fas handlar det alltså både om att svara upp mot styrelsens tidigare motionsvar och att utveckla alla nya förslag och idéer som kommit fram under processen. Kanske är det ett slitet uttryck, men nu går Lantmännen från snack till verkstad!

Text: Anna Carlström Bilder: Mårten Svensson och Johan Olsson

Medlemsfrågan

Vad tar du med dig från Medlem 2030, vad har varit höjdpunkten för dig?

Desirée Nyman,

valberedningen

Det är verkligen roligt med medlemsdialoger, men inte helt lätt. Därför tar jag nog med mig kunskapen om hur svårt det faktiskt är att hitta bondenytan med föreningen. Alla värnar om sina egna intressen och vill att föreningen ska ge en något man kan använda i praktiken på gården. För djurbönderna är det till exempel foderutveckling.

Sedan kan jag känna att det kanske inte är mer information vi behöver, utan snarare en förändrad kommunikation, nya sätt att kommunicera för att nå ut till alla medlemmar. Jag tror att man aldrig kan lägga för mycket pengar på kommunikation.

Jörgen Börjesson,

distrikt Halland

Seminarierna i somras var riktigt bra. Det var likriktad och snabb information som har gjort att alla förtroendevalda har samma kunskap och pratar om samma sak. Ett av målen med Medlem 2030 var ju just utbildning av de förtroendevalda och seminarierna har gjort att vi står på samma grund.

Det hade nog varit bra att repetera seminarierna framöver för att hålla kunskapen vid liv och framför allt de nyvalda har glädje av dem.

En annan höjdpunkt var roadshowen. Det är ett jättebra sätt att få träffa koncernstyrelsen i en mindre grupp. Det är lätt att få fram åsikterna då och lätt att till en bra diskussion. Det känns bra att styrelsen lyssnar på vad vi har att säga.

Robert Kihlin,

distrikt Dala-Aros

Egentligen har jag ingen speciell höjdpunkt, utan mer en reflektion för hela projektet. Det enda vi vet om framtiden är att vi inte vet något. Men det känns som att Lantmännen är väl rustat för framtiden och det är bra. Vi har sett hur framtiden kan te sig för alla delar av verksamheten, logistik, digitalisering, utbud, kundmöten och så vidare. Det fina är bredden och att man jobbar proaktivt.

Sofia Warefelt,

distrikt Halland

Roadshowen har absolut varit en höjdpunkt! Det var både intressant och roligt att möta koncernstyrelsen i ett sådant sammanhang. Sedan funderar jag mycket på hur man ska få folk att engagera sig i Lantmännen i framtiden. Vi är så få och det är så många föreningar som slåss om samma personer. Därför hänger det jättemycket på vad föreningen ger mig i gengäld, att det känns meningsfullt att engagera sig.

Enkäten blev startskottet

Hur tror du att svenska lantbruket kommer att utvecklas de närmaste tio åren? Hur är din syn på Lantmännen? Vad är medlemsnytta för dig? Det var några av de frågor som ställdes till medlemmar och förtroendevalda som startskott på Medlem 2030.

Inför starten av Medlem 2030 gjordes en enkät som gick ut till knappt tusen medlemmar, varav 239 förtroendevalda, i mars i år. Syftet med enkäten var att få inspel och en lägesbeskrivning inför Medlem 2030. Samtidigt ville medlemsavdelningen göra en uppföljning på en enkät som gick ut i samband med Ägardialogen 2017. En del frågor var identiska med frågorna från 2017, men man valde också att ställa en del helt nya frågor för att få en mer sammantagen bild.

Lantbruket i framtiden

I enkäten ställdes ett antal frågor om hur man ser på lantbrukets utveckling, om antalet enheter kommer att minska eller öka och hur man tror att produktionen kommer att förändras. Enkäten visade på en ganska tydlig optimism, samtidigt som man tror att antalet gårdar kommer att bli färre men större och att produktionen blir mer intensiv.

En av de svarande skrev så här i sin kommentar:

"De gårdar som blir kvar kommer bli mer effektiva och med det kommer det bli större enheter. Med dagens och morgondagens teknikutveckling kommer lantbruket leva vidare."

Synen på Lantmännen

Andra frågor som togs upp i enkäten var synen på Lantmännen, både som aktör inom lantbruk, maskin, bioenergi och livsmedel, men också som ett kooperativ som samlar svenska, aktiva lantbrukare. Resultatet visar att det finns ett stort förtroende för Lantmännen. Det stora flertalet tycker att Lantmännens som kooperativ lever upp till förväntningarna och man anser över lag att de satsningar som görs gynnar medlemmarna.

I kommentarerna tryckte flera på vikten av att det finns en satsning på innovationer och forsk-

ning för lantbrukets framtid. Andra påpekade att Lantmännen och varumärket är oerhört viktigt för synen på lantbrukarna som yrkeskår. Lantmännen kan som få andra synliggöra lantbrukarna för konsumenterna.

Utdelning och medlemsstyrning togs upp. De flesta säger sig vara nöjda med utdelningen, betydligt färre har satt sig in i handeln med emissionsinsatser och tycker att den är viktig.

Medlemsnytta

Till sist fick deltagarna i enkäten även svara på frågor om medlemsnytta, som Hur kan Lantmännen bidra till lönsamheten på medlemmarnas gårdar?

En tredjedel av de svarande rankade här Lantmännen som bra affärspartner som den allra viktigaste parametern för lönsamheten på gård. På andra plats kom Lantmännens satsningar på forskning och utveckling.

Enkätsvaren följdes av många kommentarer. "Risken finns att medlemsnyttan glöms bort till förmån för effektivisering och kapade kostnader." "Visst är det bra med god utdelning, men rätt pris är viktigare." "Utdelningen sporrar att vara medlem och ställer krav på Lantmännen att leverera".

Många av de svarande lade fokus på affärerna mellan lantbrukare och Lantmännen. "Så länge Lantmännen är lönsamt att ha affärer med, kommer Lantmännen stå starkt." "Huvudfrågan bör alltid vara – vad tjänar ett enskilt företag på Lantmännen".

Bland önskemålen för framtiden fanns satsningar på modern mat som gröna proteiner, bättre och modernare verkstäder och spannmålsanläggningar samt foderutveckling.

Text: Helena Holmkrantz

Roadshow

Koncernstyrelsen på vägarna för att diskutera ägarfrågor

Inte alltid överens när man startar, men efter några timmars diskussion är deltagarna ganska samstämmiga om vad som behöver åtgärdas och jobbas vidare med.

Under hösten har koncernstyrelsen varit ute på roadshow och träffat de förtroendevalda i Lantmännens 20 distrikt. Ett viktigt inslag i projektet Medlem 2030 har nämligen varit att träffas och diskutera olika medlems- och ägarfrågor.

Under sommaren skickades en enkät ut till distrikten där de fick ange vilka frågor och ämnen de ville ta upp och diskutera med koncernstyrelsen. Dessa svar mynnade så småningom ut i ett antal frågeställningar som diskuterades på sex olika platser runt om i landet, från Kristianstad i söder till Umeå i norr.

Några exempel på de frågor som diskuterades var:

Strategi: Kan en högre utdelning påverka möjligheterna till investeringar och hur kan vi förtydliga det viktiga ägaruppdraget om hur Lantmännen bidrar till ökad lönsamhet ute på medlemmarnas gårdar?

Kapitalstruktur & Utdelning: Hur påverkas leveranssäkerheten ut till medlemmarna av kraven på minskad kapitalbindning hos Lantmännen Lantbruk?

Organisation & Förtroendevalda: Hur får vi flera att engagera sig i Lantmännen och hur skapar vi intresse att nå nya grupper av lantbrukare att vilja bli förtroendevalda?

Per Wijkander, från Uppland, sitter i koncernstyrelsen och ingår även i Lantmännens ägarutskott. Han säger så här om roadshowen:

– Alla var pålästa och kunniga inom ämnena som diskuterades och det är bra för oss i koncernstyrelsen att få viktig input från distrikten. Det framgår med tydlighet att medlemmarna sätter stort värde på Lantmännens affär med gården.

Mötena genomfördes under två veckor och totalt var det sex olika möten som genomfördes. Vid varje stopp deltog två ledamöter från koncernstyrelsen och tre till fyra distriktsstyrelser. Även de förtroendevalda revisorerna deltog. På de flesta möten var det distriktsord-

förande som agerade moderator. I princip var det mangrann uppslutning vid alla träffar.

Mycket diskuterades under roadshowen och Lantmännens ägarutskott har efteråt sammanfattat och prioriterat vad som ska tas vidare, bland annat.

- Fortsatt arbete med att ta fram nyckeltal för att kunna mäta hur Lantmännen bidrar till lönsamheten på medlemmarnas gårdar.
- Öka delaktigheten och samverkan för hela distriktsstyrelsen
- Initiera en stadgeöversyn med fokus på medlemsbegreppet, det vill säga vem som ska kunna vara medlem i Lantmännen.

Nu väntar ett viktigt arbete för koncernstyrelsen och ägarutskottet att ta frågorna vidare och se till att alla goda tankar och idéer blir verklighet.

Att upplägget med fysiska möten mellan koncernstyrelsen och distriktsstyrelsen gav mersmak är inte att ta fel på.

– Det är viktigt att alla i distriktsstyrelsen känner att man kan vara med och påverka i olika frågor och känner att det finns engagemang och driv, sammanfattar Henrik Wahlberg, ordförande i Lantmännens ägarutskott och ledamot i koncernstyrelsen.

Text: Jesper Broberg

Bild: Märten Svensson

Koncernstyrelsen besökte Ästad

Hur definierar man lönsamhet? Hur kan nyttan med Lantmännen bli tydligare? Vem ska kunna bli medlem? Hur lockar man yngre lantbrukare att engagera sig?

Det är bara några av de frågor som luftades när de förtroendevalda från Halland, Nordvästra Skåne och Västra Sverige mötte delar av koncernstyrelsen på Ästad vingård.

Under styrelsens roadshow i oktober landade Jenny Bengtsson och Henrik Wahlberg från koncernstyrelsen i Hallandsskogarna för att möta tre av landets distriktsstyrelser – Halland, Nordvästra Skåne och Västra Sverige. Det blev en dag fylld av diskussioner med fokus på hur Lantmännen fungerar i dag och vad som kan vara bra att ta med sig in i framtiden.

Henrik Wahlberg inledde mötet med att reflektera över bakgrunden till hela Medlem 2030 – flera motioner till före-

ningsstämman 2020. Han tog upp svårigheten att förklara och sätta Lantmännens internationella investeringar i sitt sammanhang – hur även ett bageri i Australien kan bidra till lönsamheten i det svenska lantbruket och att det inte förminskar satsningen på lantbruket i Sverige.

Diskussionen kring lönsamhet på gård och Lantmännens del i detta fortsatte sedan med många olika synpunkter och inspel.

Den andra frågan som ledde till en

Jenny Bengtsson och Henrik Wahlberg från koncernstyrelsen på besök i Halland, där distriktsstyrelserna från Halland, Nordvästra Skåne och Västra Sverige mötte upp.

lång diskussion var den framtida medlemsorganisationen. Hur alla förtroendevalda ska kunna känna att de påverkar Lantmännens inriktning och hur man ska kunna locka nya förtroendevalda i en minskande medlemskår engagerade gruppen.

De synpunkter som kommit fram i samband med roadshowen tas nu vidare i en summering av Medlem 2030 och kommer att ligga till grund för Lantmännens strategiarbete framöver.

Text: Helena Holmkrantz

Medlem 2030

Konferensen satte punkt för Medlem 2030

Under årets distriktsstyrelsekonferens avrundades Medlem 2030. Men de viktigaste frågorna tas vidare och bland annat kommer Tvärgrupp ägaruppdrag att fortsätta sitt arbete under våren.

För att friska upp minnet inleddes Medlem 2030-passet med att Henrik Wahlberg från koncernstyrelsen gjorde en genomgång av alla steg som gått genom i projektet i koncentrerad form från extrastämman 2020 till dagens distriktsstyrelsekonferens. Enkäter, seminarier, roadshow, höstmöten och tvärgrupper sammanfattades helt kort. Jan Ehrensvärd och Per Wijkander från koncernstyrelsen fördjupade sedan bilden av vad de båda tvärgrupperna inom ramen för projektet arbetat med (läs mer om tvärgrupperna på sid 8-9)

Vad har då Medlem 2030 lett till?

Några av de slutsatser som kan dras av projektet handlar om vikten av kommunikation. I summeringen av diskussionerna från de sex roadshowmötena konstaterades att det finns ett stort behov av information om de investeringar som gjorts – och görs – i spannmålsvärdekedjan i Sverige. Här syntes dessutom en oro för hur effekterna av koncernens mål för minskad kapitalbindning påverkar lantbruksaffären och en oro för att det emitterade kapitalet skulle kunna koncentreras på få innehavare genom köp. Dessa frågor kommer att tas upp i Förtroenderådet för diskussion och utredning.

Ett annat konkret exempel är att en stadgöversyn kommer att påbörjas för att modernisera Lantmännens stadgar. Ett resultat är också att ett arbete ska inledas för att förnya mötesformerna i

Styrelseordförande Per Lindahl.

distrikten och inom medlemsorganisationen, samt hur man ska kunna dra nytta av den ökade digitala kompetensen. När det gäller utdelningen till Lantmännens medlemmar så ska en konsekvensanalys av hur förändringar i utdelningspolicyn skulle påverka olika typer av verksamheter och produktionslag göras.

Ett annat beslut som tagits är att Tvärgrupp ägaruppdrag ska få fortsätta sitt arbete och planen är att man ska ha färdiga förslag till föreningsstämman 2022. Men eftersom tvärgruppen har en bra bit kvar till sitt mål fick konferensdeltagarna möjlighet att komma med sina bidrag. Under en gruppdiskussion fick alla uppgiften att fundera över hur man kan mäta att Lantmännen gör nytta på medlemmarnas gårdar.

Diskussionen mynnade ut i många förslag av mycket olika karaktär, som marknadsandelar på foder, försäljningen av insatsvaror i olika produktionsområden, modellgårdar, jämförelser med andra företag i prisnivåer och reklamationer. Några tyckte att det kunde vara klokt att utnyttja data från Dataväxt eller den nybildade branschplattformen för datainsamling, Agronod, för att se hur och på vilka områden Lantmännen gör mest nytta. Tvärgruppen kommer nu att ta med sig inspielen in i sitt fortsatta arbete för att

mäta Lantmännens nytta på medlemmarnas gårdar.

Styrelseordförande Per Lindahl summerade slutligen projektet och konstaterade att dialogen måste fortsätta:

– Projektet Medlem 2030 avslutas här med distriktsstyrelsekonferensen, men de frågor som väckts är inte avslutade för den sakens skull. Koncernstyrelsen kommer att gå vidare med de konkreta förslag som kommit fram i processen och medlemsdialogen fortsätter i andra sammanhang. Medlem 2031 har nu börjat!

Text: Helena Holmkrantz
Bild: Johan Olsson

Nu lanseras Grodden-podden!

Gå in på Spotify och sök efter Grodden-podden nu!

Nu lanseras Grodden-podden som bjuder på underhållande, intresseväckande intervjuer baserade på artiklar i Grodden. Meningen med podden är att ge en möjlighet till lite djupare nedslag i olika ämnen som tidningen tar upp ur ett medlemsperspektiv.

I det första avsnittet av Grodden-podden

bjuds vi på en djupdykning i projektet Medlem 2030. Här pratar programledaren Håkan Montelius med sina fyra gäster, styrelseordförande Per Lindahl, Kristina Glantz Nilsson, förtroendevald revisor, medlemschef Jesper Broberg och distriktsordföranden i Sörmland Patrick Aulin, om vad denna medlemsdialog

har inneburit. Vilka frågor har tagits upp, hur har tongångarna gått, vad är resultaten och vad händer sen?

Första avsnittet av Grodden-podden kommer ut samtidigt med detta nummer av Grodden. Gå in på Spotify och sök efter Grodden-podden nu!

Några minuters pausgymnastik i distriktsstyrelsekonferensen gav ny energi åt diskussionerna.

Per Wijkander och Jenny Bengtsson, båda ledamöter i koncernstyrelsen.

Koncernstyrelsen kommer att gå vidare med de konkreta förslag som kommit fram i processen och medlemsdialogen fortsätter i andra sammanhang. Medlem 2031 har nu börjat!

Per Lindahl, styrelseordförande

Distriktsstyrelsekonferensen gav många chanser till samvaro med kollegor i branschen.

Summering och nästa fas

Medlem 2030 avslutades i samband med distriktsstyrelsekonferensen i november. Åsikter och kommentarer summerades samtidigt som en rad åtgärder och uppföljningar togs fram för ett antal fokusområden. Här är de åtgärder man kommit fram till i korthet:

Strategi

- Informera mer om de betydande investeringar som görs i spannmålsvärdekedjan i Sverige.
- Tvärgrupp ägaruppdrag får ett uppdrag att fortsätta arbetet. Målet är att vara klara för en rapport på föreningsstämman i maj 2022.

Kapitalstruktur och utdelning

- Effekterna av koncernens mål för kapitalbindning, internränta och avskrivningstider i främst lantbruksaffären följs upp. Utbildning för förtroenderådet med efterföljande diskussion.
- Inga krav på förändring av utdelningspolicyn, men en konsekvensanalys för olika alternativ ska genomföras.
- Utvecklingen av emissionsinnehaven ska följas och informeras om. Vidareutbildning, information och diskussion i förtroenderådet.

Organisation och förtroendevalda

- Ägarutskottet får i uppdrag att presentera upplägg för utveckling av mötesformer i distrikten och inom medlemsorganisationen.
- En stadgeöversyn med fokus på medlemsbegreppet ska initieras.
- Diskussion kring förankring och information vid planerade förändringar inom lantbruksdivisionen.

Under projektet Medlem 2030 har två tvärgrupper med förtroendevalda medlemmar inrättats, två grupper med sinsemellan helt olika uppdrag. Den ena gruppen, Tvärgrupp ägaruppdrag, har tittat på Lantmännens medlemsorganisation och de framtida förtroendevalda. Den andra, Tvärgrupp Medlem 2030, har fokuserat på ägaruppdraget – hur kan man mäta i hur hög grad Lantmännen skapar lönsamheten på medlemmarnas gårdar? *Texter: Helena Holmkrantz*

Framtidens medlemmar i fokus

Vilka är medlemmar i Lantmännen om 9-10 år? Hur många är de, vad gör de och vad behövs för att de ska lockas att engagera sig och bli förtroendevalda?

– Vi tog hjälp av tillgängliga fakta och trender och försökte därefter måla upp framtiden, säger Jan Ehrensvärd som är förtroendevald ledamot i koncernstyrelsen, men också varit ordförande för Tvärgrupp medlem 2030 som studerat medlemsorganisationens framtida utveckling.

För att kunna sja om hur medlemskåren kommer att se ut om nio år gick gruppen med åtta förtroendevalda från hela landet igenom fakta om dagens lantbruksskär som helhet med bland annat Jordbruksverkets data som grund.

– Det är välkänt att antalet lantbrukare i Sverige blir allt färre och att gårdarna blir allt större. Redan i dag står 20 procent av medlemmarna för 80 procent av omsättningen. Den trenden kommer med all sannolikhet att fortsätta och den kommer att påverka Lantmännens medlemsorganisation, säger Jan och konstaterar att i en tvärgrupp av det här slaget är frågorna minst lika många som svaren. Många av frågorna har sedan återkommit under koncernstyrelsens roadshow för att möta alla distriktsstyrelserna i landet.

Tvärgruppen håller det för troligt att Lantmännen år 2030 kommer att ha betydligt färre medlemmar, kanske så få som 12–15 000, mot dagens 19 000, men det är inget som man behöver vara bekymrad över som Jan ser det:

– Att upprätthålla medlemsdemokratin med det antalet medlemmar bör inte vara några större problem. Det kommer vara fullt möjligt att fånga upp förtroendevalda då också. Men skulle trenden fortsätta och vi kommer ner till ett par tusen medlemmar, då måste man nog börja se över medlemsorganisationen på allvar.

En annan tydlig trend i Lantbrukssverige är att de mellanstora gårdarna blir färre, medan både de riktigt små och de stora gårdarna ökar i antal.

– Det finns säkert flera anledningar till att detta sker men kanske saknar dessa de små gårdarnas flexibilitet och de stora gårdarnas skalfördelar. Det finns inga direkta tecken på att konsolideringen skulle stanna av och vi ser

även trender som att gårdar går ihop i samarbeten, både vad gäller inköp och verksamhet, säger Jan.

Även i valet av inriktning sker en förändring. Allt fler väljer att nischa sig, vilket medför större skillnader inom medlemskåren. Man sysslar inte längre med lite av varje, utan koncentrerar sig på att bli riktigt bra på ett smalare område. Det är också något man måste ta hänsyn till i framtidens organisation.

Vad erbjuds medlemmen?

Den andra stora frågan som togs upp handlade om erbjudandet hur ser det ut i dag och vad kan behöva förändras i framtiden?

– Dagens erbjudande skulle vi beskriva som att "Lantmännen är ett av Norra Europas största och mest betydelsefulla företag inom jordbruk och livsmedel. Vi är ett kooperativt företag som ägs och styrs av aktiva svenska lantbrukare. Kärnverksamheten är att vara en affärspartner som ökar konkurrenskraft och lönsamhet på medlemmarnas gårdar. Genom att aktivt arbeta i spannmålsvärdekedjan utvecklar Lantmännen det samlade svenska jordbruket. Som medlem och ägare kan man påverka framtiden för företaget och man får del av resultatet." Grunden i erbjudandet kommer troligen vara sig likt även framöver, men i takt med en mer heterogen och möjligen mer specialiserad medlemskår så får man vara noggrann med att verkligen förstå behoven och skapa tydliga erbjudanden till de olika medlemskategorierna.

Jan menar att det inte är självklart att alla medlemmar sätter sig in i vad värdet av en kooperation är. För det stora flertalet är därför det allra viktigaste att Lantmännen är en attraktiv affärspartner.

Vi är väl positionerade och förberedda för att anpassa oss till de förändringar som kommer.

– Affären är kärnpunkten, det går inte att komma ifrån. Som vanlig medlem ser du inte allt Lantmännen gör. Man känner kanske inte till hur mycket som görs inom exempelvis forskning och utveckling och vet inte hur mycket som faktiskt återinvesteras i det svenska lantbruket, till fördel för medlemmarna. Det är saker som behöver kommuniceras ut.

Engagemang är en resa

Den tredje frågan i gruppens arbete handlade om förtroendevalda i Lantmännen; varför väljer man att engagera sig?

Diskussionen byggde här på enkäter som gjorts med både aktiva förtroendevalda och sådana som valt att hoppa av. Huvudskälet till att tacka ja till ett uppdrag i Lantmännen är att man vill vara med och påverka. Men en annan tydlig drivkraft är möjligheten till personlig utveckling.

– Att bli förtroendevald är på många sätt en kunskapsresa för individen. För man möjlighet att sitta med i advisory boards eller tvärgrupper förstärks den känslan.

Färre medlemmar betyder mindre underlag till framtida av förtroendevalda. Hur tänkte tvärgruppen om detta?

– Vi kom fram till att det på sikt är ofrånkomligt att vi får färre distrikt, eftersom det är så tunnansått med medlemmar i vissa delar av landet. Men det är inte något som är akut just nu.

Jan påpekar att det krävs en viss nivå, en kritisk massa, av medlemmar för att man ska kunna bibehålla den nuvarande distriktsstrukturen och för att kunna hitta förtroendevalda till distriktsstyrelserna.

När man tar upp en fråga väcker det också gärna nya frågor. I gruppen funderade man mycket över hur man får in nya medlemmar, vilka typer av lantbruk är inte medlemmar i dag och kan de kanske passa in i ett framtida koncept?

– Vi jobbade igenom stora frågor på kort tid och saknade en hel del data för att gå på djupet så arbetet med att måla upp framtiden är precis bara påbörjat. Men jag är övertygad om att vi är väl positionerade och förberedda för att anpassa oss till de förändringar som kommer.

En riktig utmaning - nyckeltal för lönsamhet

Ta fram ett antal nyckeltal! De ska vara tydliga, ska gå att följa över tid och ska inte påverkas av om marknaden skenar eller dalar. Tvärgrupp ägaruppdrag har det utmanande uppdraget att hitta mätetal som visar hur Lantmännen skapar lönsamhet på medlemmarnas gårdar.

– Vi visste redan från början att det är en svår fråga. Men svårigheten gör ju uppdraget extra intressant och roligt, säger Henrik Wahlberg, ledamot i koncernstyrelsen och ordförande i Tvärgrupp ägaruppdrag.

Så här långt har gruppen haft tre möten, men uppdraget är grannlaga och mer tid kommer att behövas.

– Vi har börjat med att peka ut de områden där det är rimligt att hitta relevanta mätetal. Nu behöver vi gå djupare, förklarar Henrik.

Spannmål är ett givet område när man vill försöka mäta lönsamheten för gård. Ett av många spår man funderar på är att mäta hur stor andel av den spannmål som Lantmännen tar emot som förbrukas av den svenska industrin.

– Den spannmål som går på export säljs som regel till lite lägre pris. Ju mer som förädlas inom landet, desto högre spannmålspris i Sverige, förklarar Henrik.

Foder är ett annat område som tvärgruppen skulle vilja hitta ett nyckeltal för, men det är en hårdare nöt att knäcka:

– Det svåra är att få med alla djurslag. Kyckling skulle man kanske kunna hitta någon typ av mätetal för, men med nöt är det svårare, eftersom vall är så stor del av fodret. Möjligen skulle man kunna tänka sig att mäta pengar som läggs på foderutveckling i förhållande till omsättning.

Ju mer som förädlas inom landet, desto högre spannmålspris i Sverige

Vidare söker man efter möjligheter att mäta Lantmännens nytta på gård när det gäller exempelvis förnödenheter och maskiner.

Diskussionen fortsätter

Diskussionen kommer att gå vidare och gruppen planerar för första fysiska mötet före jul, frågan är alltför stor och alltför viktig för att släppas. Henrik poängterar att de nyckeltal man kommer fram till inte behöver vara perfekta.

– Jag tror att vi behöver bestämma oss för några tal som testas i verklighe-

ten, sedan kan de förfinas och kompletteras efter hand. Det är däremot jätteviktigt att det man vill mäta är tekniskt mätbart. Kanske ska det göras på flera nivåer? Dels via ett övergripande index, som NÄI, nöjd-ägar-index eller liknande, dels med några relevanta mätetal för spannmål, foder, förnödenheter och maskin.

– Vi behöver fortsätta fundera över olika möjligheter. Det är en jättebra grupp och jag är övertygad om att vi kommer att gå i mål, säger Henrik.

Meningsfullt arbete med tvärgrupper

– Tvärgruppen är en jättebra arbetsform och man får lära känna Lantmännen ur en helt annan vinkel. Men det gäller att gruppen är rätt sammansatt och att målbilden är rätt formulerad.

Patrick Aulin från Nyköping, distriktsordförande i Sörmland, har varit med i båda tvärgrupperna i Medlem 2030.

– Det är verkligen två helt olika grupper och två skilda sätt att arbeta. Det är också intressant att gruppdeltagarna kommer från hela landet och har så stort åldersspann. Våra olikheter blir så tydliga och man får större förståelse för att vi har så olika förutsättningar. Tvärgruppen är ett bra sätt att öka engagemanget bland de förtroendevalda.

Den första tvärgruppen Patrick Aulin deltog i, Tvärgrupp medlem 2030, tog upp Lantmännens medlemsorganisation nu och i framtiden. Med bara tre möten och tre olika frågor var målet att lägga grunden för framtida diskussioner.

– Det var lite av en spaningsgrupp som diskuterade och förtydligade bilden av medlemskåren i framtiden.

Han berättar att gruppen till sitt förfogande bland annat hade en 15 år gammal enkät som tog upp frågor om varför man blir medlem i Lantmännen och vad man vill ha ut av föreningen.

– Det var fascinerade att drivkrafterna fortfarande är desamma. Visser både Lantmännen och medlemmarna annorlunda ut i dag, men relationen är densamma.

Den andra tvärgruppen består av sju förtroendevalda och uppdraget är tufft. Tvärgrupp ägaruppdrag har målet att ta fram förslag till mätetal för hur Lantmännen bidrar till lönsamheten på gård. Förväntningarna både inom gruppen och utanför på vad den kan åstadkomma är höga:

– Det är en svår fråga vi fått på vårt bord, men det är roligt med ett så målriktat uppdrag. Här gäller det ju att inte bara lufta åsikter utan att verkligen åstadkomma något. Vi ska hitta mätetal som är hårda, tydliga och kan mätas över tid. Det är ett jobb som vi som förtroendevalda måste göra, det är inget man kan leja ut till andra. Knepigt, men vi ska lyckas!

Än så länge har gruppen bara kunnat mötas digitalt. Eftersom gruppen kommer att fortsätta efter årsskiftet hoppas Patrick på fysiska möten.

– Digitala verktyg i all ära, men här måste vi nog träffas i verkligheten för att kunna göra ett riktigt bra arbete. Datorskärmen är lite hämmande för diskussionen.

Han betonar vikten av tydlighet och

menar att man genom att hitta otvetydiga mätetal för hur Lantmännen bidrar till lönsamheten på medlemmarnas gårdar gör det lättare att knyta till sig medlemmar och stärka Kooperationen.

– Jag tror att den Kooperation som kan tydliggöra sina mål bäst kommer att överleva andra, så vårt jobb är verkligen en utmaning, men en rolig sådan.

Deltagare i två olika tvärgrupper på ett år – vad är dina reflektioner?

Patrick är delvis lite tveksam till att man i tvärgruppen om medlemskåren 2030 lämnar arbetet utan några konkreta slutsatser, samtidigt som det så klart är svårt att sja om framtiden.

– Jag tror nog att frågorna i grunden var rätt ställda, men av naturliga skäl är det frågor som löper på.

I Tvärgrupp Ägaruppdrag var målet desto tydligare.

– Det är till hundra procent rätt! Här samlas vi sju förtroendevalda, från sydligaste Skåne till Tornedalen i norr och med så stora skillnader i förutsättningar, hur vi kan förstärka vår gemensamma Kooperation. Det är så bra det kan bli, säger Patrick med eftertryck.

Vad tar du med dig från Medlem 2030 som helhet?

– Tidtabellen för Medlem 2030 har varit tigt så vissa delar har blivit force-rade. Å andra sidan uppstod ju Medlem

Vi behöver ta upp frågor som ägaruppdrag och nyttan med Lantmännen om och om igen.

2030 för att Ägardialogen 2018 inte hann klart. Frågorna behövde upp på bordet igen. Diskussionerna kommer att fortsätta. Vi behöver ta upp frågor som ägaruppdrag och nyttan med Lantmännen om och om igen.

Patrick framhåller styrelsens roadshow som den riktiga höjdpunkten under Medlem 2030.

– Min privata åsikt är att roadshowen, när vi i distriktsstyrelserna får träffa koncernstyrelsen i ett rum utan laddningar och bara prata – det lyfter oss som förtroendevalda. Distriktsstyrelsekonferensen är fantastisk, men stor. I ett mindre möte som roadshowen är det lättare att yttra sig för alla.

Benchmarking – att jämföra de egna siffrorna med andras motsvarande siffror – är ett redskap som blivit grundläggande för moderna företag. Lantmännen jämför sin avkastning med andra företags i ett 20-tal affärer. Under vårens seminarier inom Medlem 2030 var benchmarking ett av ämnen och då handlade det framför allt om att jämföra utdelning och resultat med andra kooperativ.

Konsten att jämföra äpplen och päron

Att mäta sin egen prestation mot andras gör vi hela livet på alla tänkbara områden. Det börjar så fort vi föds med en jämförelse i vikt och längd. Efter hand som vi växer jämförs vi inte bara som individer, utan också som grupp – från svenska skolelevers betyg mot europeiska till jämförelser på statsnivå i form av löneutveckling, arbetslöshetssiffror och tusentals andra parametrar. Att företag jämför sig med andra är därför självklart och det görs på högsta nivå. Det engelska begreppet benchmarking har tagits över i svenskan och det är ett av många redskap ett företag har i sin verktygslåda för att studera vilka strategiska möjligheter som finns inom olika områden.

– Vi använder benchmarking för att sätta rätt förväntningar och hitta rätt nivå på avkastningsmålen inom olika affärer, säger Lantmännens strategichef Patrik Myreliid och förklarar att det ingår i en årscykel, där varje affär jämförs med andra under en längre tid.

Jämförelse över tid

Genom att ta hjälp av en europeisk databas med årsredovisningsmaterial har Lantmännen de senaste tio åren gjort regelbundna uppföljningar för att göra en benchmark gentemot andra med liknande verksamheter.

– Den långa tidshorizonten har stor betydelse, eftersom det ger en bättre förståelse för förändringar över tid. Endast genom att jämföra oss med andra över tid kan vi ha torrt på fötterna när vi säger att vi är ett företag som strävar emot världsklass!

På concernnivå används ett antal nyckeltal som följs upp varje år: avkastning på eget kapital, soliditet, rörelsemarginal, kassaflöde och avkastning på operativt kapital per affär.

– Vi är mest intresserade av medianvärdet och tar därför bort extremvärden (och inkluderar dessutom alla jämförelsestörande poster) för att få rättvisande siffror, förklarar Patrik.

Överblick över hela portföljen

Målet med jämförelsen på affärnivå är att få en bättre bild av vilka affärer som

2020	Lantmännen (inkl. IFRS)	DLG (inkl. IFRS)	Danish Agro (inkl. IFRS)
Medlemmar	19 000	27 000	9 000
Verksamhet	Lantbruk, Maskin Energi, Livsmedel med flera verksamheter	Lantbruk, vitaminer & mineraler foder, butiksverksamhet, energi & service, ägg	Lantbruk, förnödenheter, vitaminer & mineraler foder och ägg
Omsättning	46,0 (48,5) Mdr SEK	66,4 (64,6) Mdr SEK	55,5 (49,8) Mdr SEK
Utdelning	902 (730) MSEK	190 (152) MSEK	68 (49) MSEK
Utdelning/medlem	47 TSEK (38)	7 TSEK (6)	8 TSEK (5)
Anställda	10 017 (10 250)	6 576 (6 403)	(4 818)
Internationell verks.	25 länder	18 länder	16 länder
Resultat	2 041 (1 773) MSEK	1 101 (703) MSEK	692 (567) MSEK
Soliditet	45,8% (42,5%)	28,2% (27,5%)	31% (30,9%)

En jämförelse mellan de tre stora, nordiska lantbrukskooperativen visar på skillnader i strategin för exempelvis utdelning och soliditet.

Patrik Myreliid, strategichef, Lantmännen.

har förmåga att leverera avkastning. Det är ett sätt att få en överblick över hela portföljen och vilka krav som kan ställas på olika affärer.

– Benchmarking är en användbar komponent när vi diskuterar portföljstrategin. Den hjälper oss att se hela bilden och potentialen i olika affärer. Dessutom ger det oss en bra överblick över den nordeuropeiska marknaden genom hela vår värdekedja. Det blir ett

Benchmarking är en användbar komponent när vi diskuterar portföljstrategin. Den hjälper oss att se hela bilden och potentialen i olika affärer.

De nordiska kooperativen

I seminariet i Medlem 2030 jämfördes de tre stora, nordiska lantbrukskooperativen. De valdes ut eftersom de anses vara de mest jämbördiga aktörerna inom lantbrukshandelsområdet. De har alla sin spridning i norra Europa och de är alla i hög grad medlemsägda. Sedan

finns det vissa skillnader mellan kooperativen som gör jämförelsen mer komplex och svårtydd.

– Lantmännen har ett tyngre ben med livsmedel jämfört med de andra två. Danish Agro skiljer ut sig genom att ha mycket lite förädling och produktion av livsmedel och DLG å sin sida har en större "granngårdsverksamhet" med bygghandel, oljedistribution och liknande. Men generellt är vi verksamma i samma sfär och utgår från lantbruksföretagen.

Vad visar då jämförelsen mellan de tre stora?

Lantmännen har minst omsättning av de tre kooperativen, men högre resultat än systerkooperativen. Jämfört med Danish Agro och DLG har Lantmännen högre och jämnare kassaflöde, högre soliditet och betydligt fler medarbetare, vilket framför allt beror på den personaltunga bageriverksamheten.

– Man kan väl konstatera att vi har betydligt större ekonomisk motor under huven. Samtidigt beror resultatet på vilken strategi man har på sikt. Danskarna har av tradition väsentligt lägre soliditet än vad vi har. De resonerar som så att det ökar chansen till högre avkastning. Men vi menar att en hög soliditet är oerhört bra att ha i en

föränderlig värld, där oväntade händelser, som extrem torka och pandemier, påverkar verksamheten. Vi vet att de oväntade händelserna i omvärlden har fått danskarna att tänka om och de vill nå högre soliditetssiffror i framtiden.

Tittar på man på utdelning till medlemmarna leder Lantmännen otvivelaktigt ligan.

– Vi spelar i en egen division när det gäller utdelning till medlemmarna, kommenterar Patrik och konstaterar att utdelningen är intressant som måttetal ur just medlemsperspektiv:

– Det är lättare att förstå vad vi avkastar när man jämför Lantmännens utdelning med relevanta branschaktörers.

Nationell jämförelse

Lantmännens utdelning kan också jämföras på nationell nivå. Det är inte helt lätt att göra en rättvisande jämförelse med andra svenska lantbruks- och skogsbrukskooperativ.

Verksamheterna skiljer sig mycket åt.

Utdelning – jämförelse med svensk lantbrukskooperation i absoluta tal

MSEK	Lantmännen	Södra	Landshypotek	Arla Sverige*
2020	902	598	147	321
2019	733	1 068	141	187
2018	620	1 795	138	441
2017	700	868	158	195

*De svenska Arla-medlemmarnas andel av föreningens efterlikvid.

Men en del slutsatser går ändå att dra:

– Man kan exempelvis titta på utdelning över åren. Vi har en förhållandevis jämn utdelningsnivå, vilket ju också är vår strategi. Södra är däremot rätt speciellt i sin fluktuation, med hög utdelning vissa år och lägre andra år.

Gårdsnivå

Inom ramen för Medlem 2030 fokuserar man bland annat på hur man skulle kunna ta fram siffror som visar hur Lantmännen gör ekonomisk nytta på

medlemmarnas gårdar. Än så länge pågår arbetet med att hitta relevanta måttetal. Men med en enkel beräkning – och, får det erkännas, en kraftig förenkling – går det att ta fram siffror som visar att Lantmännen genom sin utdelning bidrar med ungefär en tioöring per kilo vete och en tioöring per liter mjölk.

Patrik summerar att alla dessa jämförelser, på olika nivåer, tillsammans visar på ett välmående företag, vilket avspeglar sig i en stabil utdelning till medlemmarna.

– Vår strategi har verkligen satts på prov under de senaste åren. Man kan väl säga att portföljen utsatts för test i verkligheten – under torkan kunde livsmedelsverksamheten stötta upp resultatet när lantbruksverksamheten hade problem, under pandemin är det i stället lantbruk, Swecon och energi som fått bidra när livsmedelssidan haft det tufft. Det har varit en lektion för oss, vi har lärt oss mer om hur man kan tänka strategiskt och det kommer att vara bra att ha i kunskapsbanken när det oväntade sker – för det kommer det att göra.

Samtidigt poängterar Patrik att benchmarking aldrig kan avgöra allt. Det är bara en parameter av många i beslutsfattandet.

– Man ska komma ihåg att benchmarking bygger på historik – den säger egentligen inget om framtiden. Men i den sammantagna bedömningen är den bra att ha med sig.

Text: Helena Holmkrantz
Bilder: Mårten Svensson

 WE
EFFECT

VÄRLDEN ÄR
FULL AV MAT

VARFÖR DUKAR VI
INTE ÄT ALLA?

Hela
SVERIGE
MOT
Hunger-
pandemin

Det råder ingen brist på mat i världen.
Det råder däremot brist på rättvisa. Under
2020 stod 2,37 miljarder människor utan
säker tillgång på näringsriktig mat.
Så ska det inte vara.

Tillsammans utrotar
vi hungern. Swisha nu

 Lantmännen

123 074 51 90